

JULIU 2018

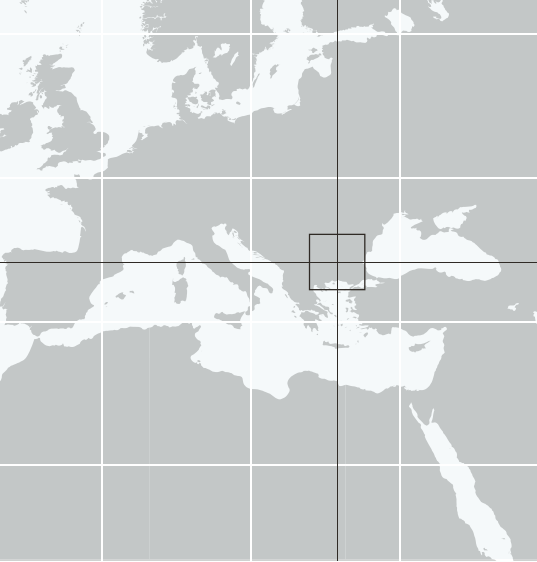
TÄPAKOQ

JEHOVÄ DIOSPA GOBIERNUMPITA WILLAKOQ



2018 WATA 3 AL 30 DE
SEPTIEMBRIYAQ
YACHAKUNAPAQ YACHATSIKİKUNA

JATUSAQ
LETRAYOQ



JANA QARANCHÖ FÖTU:

BULGARIA

Kë fötum rikätsikun, carcelchö këkaqkunata Bulgaria nacionchö Bibliapita imanö yachatsiyanqanta.

YACHATSİKİKUNA

4 3-9 DE SEPTIEMBRI SEMÄNAPAQ

¿Nunakunapa rikëninchöku o Diospa rikëninchöku allı keta munantsik?

Mëtsikaqmi, Diosta mana sirweq nunakuna allı rikäyänanta munayan. Kë yachatsikichömi yachakushun, Jehovahpa rikëninchö allı keta ashinantsik imanir mas precisaq kanqanta. Jina yachakushunmi, sirwinqantsikpita Jehovahä imanö bendicimanqantsikta, y höraqa mana shuyaranqantsiknö ruranqantapis.

16 10-16 DE SEPTIEMBRI SEMÄNAPAQ

¿Pimantaq rikarantsik?

Kë yachatsikichömi yachakushun, Dios Änikunqan Patsaman yëkunampaqna këkarnin Moises imanir mana yëkunqanta. Jina yachakushunmi, Moises jutsallakunqannö noqantsikpis mana jutsallakunapaq.

PUBLICADORKUNA:

2.475

BIBLIAPITA

YACHAKĪKAQKUNA:

2.950

JESUS WANUNQANTA

YARPĒMAN 2017

WATAÇHÖ ĒWAQKUNA:

5.327

Tāpakoq número 9, julio 2018 es traducida por la Asociación de los Testigos de Jehová, Jirón El Cortijo 329, Monterrico Chico-Santiago de Surco, Lima 33, Lima-Perú. © 2018 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania.

Kē publicaciontaqa manam ran-tikuyanmansu. Entēru Patsachō Bibliapita yachakuyānampaq voluntāninkunapita ēkallatapis qoyanqanwan rurashqam.

Qellēnikiwān yanapakita munar-qa yēkurillē jw.org pāginaman.

Kē revistachō juk Bibliapa jutin mana yurip-tinqa, Hebreu Idiōmachō Qellqayanqan Diospa Palabrampita textukunaqa, *Traducción del Nuevo Mundo de las Santas Escrituras (con referencias)* Bibliapitam. Y Griēgu Idiōmachō Qellqayanqan Diospa Palabrampita textukuna-qa, *Mushoq Patsachō Kawaqkunapaq Diospa Palabran Mateu-Revelacion* Bibliapitam.

28 17-23 DE SEPTIEMBRI SEMĀNAPAQ

“¿Pitaq Jehovāpa favornin kēkan?”

40 24-30 DE SEPTIEMBRI SEMĀNAPAQ

Jehovā Diosnintsikpana kanqantsikta rikātsikushun

Jehovāqa llapantsiktam kamamarquntsik. Tsēmi pēllata adoranantsikta shuyaran. Wakin nunakunaqa niyan Diosllapaq kayanqantam, peru manam mandakunqankunataqa cāsukuyantsu. Punta kaq yachatsikīchōmi Cainpaq, Salomonpaq, Moisespaq y Aaronpaq precisāq willakikunapita yachakushun. Juknin kaq yachatsikīchōnam yachakushun, sirweqnin kanapaq Jehovā akramanqantsikpita imakunata rurār agradecikun-qantsikta.

52 Llapān nunakunata ankupāshun

59 ¿Imanōtaq Bibliapita yachakushwan yanapamānapaq y gustamānapaq?

63 LEYEQKUNA TAPUKUYANQAN



CANCIÓN:

39 Y 30

YARPÄNAPAQ TAPUKİKUNA

¿Pï yarpämānan-
tsiktataq masqa
munashwan?

¿Imakunataq rura-
nantsik kë mundu-
chö reqishqa këta
mana ashinapaq?

¿Imanötaq Jehovä-
qa Mariatawan Je-
susta rikätsirqan
rurayanqanta yar-
parëkanqanta?

¿Nunakunapa rikëninchöku o Diospa rikëninchöku alli këta munantsik?

*“Diosqa manam mana alli kaqta
ruraqtsu, qamkuna rurayanqëkikunata,
y jutinta kuyarnin santu nunakunata
sirwir kayanqëkita [...] qonqarinam-
paqqa” (HEB. 6:10).*

**KĚMAN pensari, juk reqinqëki y
respetanqëki nunawan toparinki-
man, peru pëqa jutiki ima kan-**

1. ¿Imatataq llapantsikpis munantsik?

qantapis yarpantsu o hasta yarpäshunkillapistsu. ¿Imanöraq tsë höra sientikunkiman? Mana allichisientikunkiman, porqui llapantsikmi yarpämänataqa munantsik. Peru manam jutintsikta musyayänanllatatsu munantsik, sinöqa imanö nuna kanqantsikta y imakunata ruranqantsiktapis cuentachö katsiyänantam munantsik (Nüm. 11:16; Job 31:6).

² Ruranqantsikta cuentachö katsiyänanta munëqa allillam, peru tsëllaman alläpa yarparäkushqaqa mana allimanmi chärishwan, porqui jutsasapam kantsik. Jina Satanaspa makinchö këkaq mana cäsukoq nunakunapis, precisaq kë y reqishqa këqa alläpa alli kanqantam pensaratsimashwan. Tsënö pensar qallëkurqa, manam Teytantsik Jehovätanatsu precisaqpaq churashun (Rev. 4:11).

³ Jesus kawanqan witsan wakin pushakoq religiösukunaqa alläpa precisaq y reqishqa këtam munayarqan. Tsëmi Jesusqa qateqninkunata kënö nirqan: “Cuidakuyë Ley qellqaqkunapita, pëkunaqa chakinkunayaq röpushqam më tsëpapis purita gustayan, qatukuyänan pampakunachöpis shumaq saludayänantam munayan, y Diosta adorayänan wayikunachöpis punta puntaman täkitam munayan, y

2, 3. ¿Imaraq pasakunman ruranqantsikta cuentachö katsiyänanta alläpa munashqaqa? (Rikäri kë yachatsikipa qallananchö këkaq dibüjuta).

mikupakikunachöpis mas alli kaq sitiukunaman tä-
kitam munayan”. Y tsenö kayanqanrekur ‘mas feyu-
pa castigashqa’ kayänampaq kaqtam nirqan (Lüc.
20:46, 47). Peru Jesusqa, juk waktsa viuda ichiklla
qellëninta churakunqanta rikarnin alläpa precisaq-
paqmi churarqan, porqui pëqa manam wakinkuna
rikäyananta munarllatsu churakikarqan (Lüc. 21:
1-4). Jesusqa Teytannöpis wakinkuna rurayanqan-
tam precisaqpaq churarqan. Tsëmi kë yachatsikichö
yachakushun, wakinkuna rurayanqanta Jehovänö
cuentaman churanapaq.

¿Pİ YARPÄMÄNANTSIKTATAQ MASQA MUNASHWAN?

⁴ Nunakunaqa reqishqa këta munarmi, profesion-
yoq këta, alli negociuyoq këta o imëkachöpis mas
alli këta ashiyan. Peru noqantsikqa manam pëku-
nanö këtatsu ashintsik, sinöqa Dios reqimänatam
munantsik. Tsëpaqmi apostol Pablu kënö nirqan:
“Dios reqiyäshushqana këkäyëshuptikiqa, ¿ima-
nötaq kananqa mana kaq y mana sirweq pensëku-
naman y portakikunaman yapë kutiyanki, y imë-
ka esclävunö yapë sirwita munayanki?” (Gäl. 4:9).
Ciëluchö y Patsachö mandakoq Diosnintsik reqi-
manqantsikqa, jalläpa kushikipaqmi! Jehoväqa pë-

4. ¿Pİ reqimanqantsiktaq mas allıqa, y imanir?

wan amigu kanatam munan, porqui tsëpaqmi kama-marquntsik (Ecl. 12:13, 14). Diosnintsikpa amigun kashqaqa, pëqa manam ni imëpis qonqamäshun-tsu.

⁵ Moisespis Diospa amigun këtam munarqan, tsëmi juk kutichö pëta maslla reqinampaq mañakurqan. Y Jehoväqa kënö nirmi contestarqan: “Rikënipaq alli kaqta rurashqa kaptiki y alleq reqirnikim, tsë mañëkämanqëkitapis ruramushaq” (Ex. 33:12-17). Tsënöllum noqantsikpis tukï bendicionkunata chaskishun Diosnintsikpa amigun karninqa. Peru ¿imatataq rurashwan amiguntanö rikämänapaq? Pëtam kuyanantsik y pëllatam sirwinantsik (leyi 1 Corintius 8:3).

⁶ Diosnintsikwan amigu kënintsiktaqa alläpam cuidanantsik. Galaciachö cristiänukunata apostol Pablu ninqannöpis, manam yapëqa “mana kaq y mana sirweq pensëkunaman y portakikunaman” kutita munantsiktsu, ni manam munantsiktsu nunakunachö alläpa reqishqa këtapis (Gäl. 4:9). Galacia cristiänukunaqa Diospa amigun këmanmi chäyashqa kayarqan. Peru Pablu ninqannöpis, unë kaq upa rurëkunaman y mana väleq rurëninkunamanmi kutikäyarqan.

5. ¿Imatataq rurashwan amiguntanö Jehovä rikämänapaq?

6, 7. ¿Imaraq Jehoväwan amigu kënintsikta oqraratsimashwan?

⁷ Noqantsiktapis tsëqa pasaramashwanmi. Musyanqantsiknöpis, Jehovahäta reqirirninqa apostol Pablu ruranqannömi reqishqa këtaqa ashirqantsiknatsu (leyi Filipensis 3:7, 8). Itsa universidäman estudiaq ëwarqantsiknatsu, trabäjuchö allı carguyoq këta ashirqantsiknatsu o atska qellëta tarinapaq jatusaq negociukunata kicharqantsiknatsu. O itsa allı müsicu, allı cantaq o allı pukllaq këta puëdishwan karqan, y tsënöpa rıcu y reqishqa kashwan karqan. Peru manam tsënö këtaqa ashirqantsiktsu (Heb. 11:24-27). Tsë llapan jaqinqantsikkunataqa manam llakintsiktsu. Tsënö kaptimpis, mana cuidakurqa mana kaqtanö y mana sirweqtanö rikashqa këkarpis yapëmi tsëkunataqa ashir qallëkushwan.*

DIOSNINTSIK REQIMÄNATAM MASQA PROCURANANTSIK

⁸ ¿Imatataq ruranantsik kë munduchö reqishqa këta mana ashinapaq? Tsëpaqqa, kuyë sirweqninkunata Jehovahä imëpis mana qonqanqantam yarpänantsik (leyi Hebrëus 6:10; 11:6). Pëqa llapan

* “Mana kaq y mana sirweq pensëkuna” y “portakikuna” neq palabrakunapaqqa, juk Bibliakunaqa “upa rurë”, “mana väleq”, “waktsa” y “mana cäbeq” nishqan palabrakunatam utilizäyan.

8. ¿Imatataq ruranantsik kë munduchö reqishqa këta mana ashinapaq?

sirweqninkunatam alleq reqin y kuyan. Y reqinqan kaqkunataqa manam imëpis qonqantsu (2 Tim. 2:19). Y allikunata rurayanqankunatam cuentachö katsin, y imëka mana allikunapitam salvan (Sal. 1:6; 2 Pëd. 2:9).

⁹ Höraqa mana pensayanqankunatam, Jehoväqa sirweqninkunapaq rurashqa (2 Crön. 20:20, 29). ¿Yarpantsikku Jatun Puka Lamarchö faraonpa tröpankunapita israelitakunata imanö salvanqanta? (Ex. 14:21-30; Sal. 106:9-11). Tsë tiempuchö kawashqa nunakunaqa, manam qonqayarqantsu markanta Jehovä imanö salvashqa kanqanta, tsëmi 40 watakuna pasashqa këkaptimpis parlëkäyarqanllaraq (Jos. 2:9-11). Israelitakunata imanö salvanqanta musyanqantsikqa, Magogpita Gog ushakätsimënintsikta munaptin salvamänapaq kaqman mas confiakunapaqmi yanapamantsik (Ezeq. 38:8-12). Tsë witsanqa alläpachi kushikushun kë munduchö reqishqa këta ashinantsikpa rantin, Diosnintsikwan amïgu këta mas precisaqpaq churanqantsikpita.

¹⁰ Jina yarpänantsikmi, mana shuyaräyanqankunawan sirweqninkunata Jehovä bendicinqanta. Pëqa manam bendicintsu, wakinkuna alabayänanta

9. Jehovä markanta imanö salvanqankunapita willakarami.

10. ¿Ima mastataq yarpänantsik?

munarlla imatapis ruraqkunataqa. Porqui Jesusmi nirqan nunakuna alabayanqanllana premiunkuna kanqanta (leyi Mateu 6:1-5). Jina nirqanmi mana musyatsikushllapa nuna mayinkunata yanapaqkunataqa Diosnintsik rikarëkanqanta. Diosqa llapan rurayanqankunatam rikëkan, y mana shuyarëyanqankunawanmi höraqa bendicin. Wakinllata rikäri-shun.

JUK SHIPASHTAM MANA SHUYARANQANWAN BENDICIN

¹¹ Jehoväqa Mariä jutiyoq shipashtam akrarqan wamran Jesuspa mamänin kanampaq. Mariäqa Jerusalem y templupa mas karunchö këkaq takshalla Nazaret markapitam karqan (leyi Lücás 1:26-33). ¿Imanirtaq Mariätaqa akrarqan? Angel Gabrielmi nirqan Diospa rikëninchö alli këkanqanta. Diosta alläpa kuyanqantaqa Mariä rikätsikurqan familian Elisabetwan parlanqanchömi (Lüc. 1:46-55). Jehoväqa Mariä imanö kanqantam rikashqa karqan, tsëmi wamrampa mamänin kanampaq akrarirqan.

¹² Jesus yuririptinqa, Jehoväqa manam Jerusa-

11. ¿Imanötaq Jehoväqa rikätsikurqan Mariä ruranqankunata cuentachö katsinqanta?

12, 13. Jesus yurikunqan junaq y templuman apayanqan junaqqa, ¿imanötaq Jehovä rikätsikurqan Tsurin kanqanta?

lenchö ni Belenchö alläpa reqishqa nunakunata-tsu willarqan, tsëpa rantinqan mitsikoqkunallatam musyatsirqan (Lüc. 2:8-14). Tsëmi mitsikoqkunaqa Jesusta watuqaq ëwayarqan (Lüc. 2:15-17). Mariawan Josëqa alläpachi kushikuyarqan humildi nunakunata Jehovä musyatsishqa kanqanta. Peru Diabluqa manam tsënötsu rurarqan. Pëqa qoyllurkunata rikëkur tantiyaq nunakunatam mandarqan Jesusta y teytankunata watukayänampaq, y tsënöpam Jerusalenchö nunakuna musyariyarqan Jesus yurikushqa kanqanta y alläpa mantsakarmi yarpachakuyarqan (Mat. 2:3). Diablu tsënö musyatsikunqampitam mëtsikaq culpannaq wamrakuna wanuyarqan (Mat. 2:16).

¹³ Jesus yurikunqampita 40 junaqkuna pasarip-tinmi, Mariäqa Jerusalen templuchö Jehoväpaq ofrendata ruranan karqan (Lüc. 2:22-24). Tsëmi Mariäqa, Josëwan y Jesuswan Jerusalentä ëwayarqan. Mariäqa itsa kënö yarpachakur ëwarqan: “¿Imanöraq templuchö chaskiyanqa Rey kanampaq kaq llulluta? ¿Sacerdötitsuraq alläpa respëtuwan chaskinqa?” nishpa. Manam Mariä pensanqannötsu karqan. Tsëpa rantinqa, shonqupita patsë sirweq-nin Simeon jutiyoq nunata y 84 watayoq Äna jutiyoq warmitam Jehoväqa utilizarqan, Jesusqa Cristu kanqanta musyatsikuyänampaq (Lüc. 2:25-38).

¹⁴ Jina Jehoväqa manam qonqarqantsu, Tsurinta Mariä alli wätanqantaqa. Tsëmi, Palabran Bibliaman qellqatsirqan Mariä ruranqankunata y parlanqankunata. Mariäqa itsa viuda karchi Jesus kima wata-pa yachatsikur puriptin pëwan ëwëta puëdirqantsu. Manachi wakin nunakunanötsu Jesus llapan ruranqankunata rikashqa karqan. Peru Jesusta wanutsiyanqan junaqqa tsëchömi këkarqan (Juan 19:26). Jina 33 wata Pentecostes fiestachö santu espirituta manaraq chaskiyanqan junaqkunapis, Jesuspa gateqninkunawanmi Jerusalenchö këkarqan (Hëch. 1:13, 14). Tsëqa itsa pëpis santu espirituwan akrashqa karqan. Tsënö karqa, ciëluchö Jesuswan imëyaqpis kawakunampaqchi invitacionta chaskirqan. Awmi, ¡llapan ruranqankunataqa Jehoväqa manam qonqarqantsu!

JEHOVÄ MUSYATSIKUN JESUS TSURIN KANQANTA

¹⁵ Jesusqa manam pushakoq religiösukuna ni gobernaqkuna alabayänantatsu ashirqan, tsëpa rantinqa Teytampa rikëninchö alli këtam munarqan. Alläpachi kushikurqan kima kutipa ciëlupita Teytan

14. ¿Imanötaq Jehoväqa Mariäta bendicirqan?

15. Jesus Patsachö këkaptin, ¿imanötaq Jehoväqa rikätsikurqan mana qonqëkushqa kanqanta?

parlapämuptin. Puntataqa, Jordan mayuchö bautizakuriptinmi Teytanqa kënö nimurqan: “Këmi Tsurï, kuyë Tsurï, pëpitam alläpa kushikü” (Mat. 3:17). Tsëtaqa itsa Bautizakoq Juanllawan wiyayarqan. Jina wanunampaq juk watanö pishikaptinmi kima apostolninkunapis wiyayarqan kënö nimoqta: “Këmi Tsurï, kuyë Tsurï, pëpitam alläpa kushikü. Pëta wiyayë” (Mat. 17:5). Y wanukunampaq juk ish-kë junaqkuna pishikaptimpis yapëmi parlapämurqan (Juan 12:28).

¹⁶ “Diospa contranmi churakashqa” nir acusayänampaq kaqta y penqakïpaq wanunampaq kaqtaqa Jesusqa musyarqanmi. Tsënö sufrinampaq kaqta musyëkarnimpis, Teytampa munënin rurakänampaqmi mañakurqan (Mat. 26:39, 42). Nunakunachö reqishqa këta ashinampa rantinmi, Teytan bendicinanta munarnin alläpa sufrirnin wanurqan (Heb. 12:2). Tsëta ruranqampitaqa, ¿imanötaq Jehovä bendicirqan?

¹⁷ Patsachö këkarninmi Jesusqa nirqan, ciëlu-chö katsinqan cargunta yapë chaskita munanqanta (Juan 17:5). Tsë cargupita masta chaskita munanqantaqa Bibliaqa manam nintsu. Jesus tsë cargullata shuyarëkaptimpis, Jehoväqa mana

16, 17. ¿Ima bendicionkunatataq Teytampita Jesus chaskirqan?



¿Imatataq yachakuntsik Tsurinta Jehovä
imanö bendicinqampita?
(Rikäri 15-17 kaq pärrafukunata).



shuyaranqanwanmi bendicirirqan. Wanunqampita kawariratsimurmi mas “precisaq carguman churaraqan”. Jina pipis mana chaskinqan mana ushakaq kawëtam qorirqan (Filip. 2:9; 1 Tim. 6:16).^{*} Teytam pa munëninllata ruranqampitam mana shuyaranqan bendicionkunata chaskirqan.

¹⁸ ¿Imaraq yanapamëshun mana cäsukoq nunakunanö reqishqa këta mana ashinapaq? Kuyë sirweqninkunata Jehovä imëpis mana qonqanqanta, y mana shuyarëyanqanwan bendicinqanta yarpansikmi. Shamoq tiempuchö Jehovä bendicimänapaq kaqtaqa musyantsikmi, peru imanö ruranapaq kaqtaqa manam musyantsiktsu. Tsëyaqqa imëka sufrimientukunapa pasarnimpis, kë mana alli munduqa ichikllachöna ushakërinapaq kaqtam yarpänantsik (1 Juan 2:17). Kuyakoq Teytantsik Jehoväqa imëpis alli kaqlata ruraqmi, y jutinta kuyarnin llapan ruranqantsikkunataqa manam qonqanqatsu (Heb. 6:10). Diosnintsik Jehoväqa itsa mana shuyaranqantsik y mana pensanqantsik bendicionkunata qomëshun.

^{*} Tsëqa Jesus mana shuyaranqan bendicionchi karqan, porqui Hebreu Idiömachö Qellqayanqan Diospa Palabranqa manam mana ushakaq kawëpaq parlantsu.

18. ¿Imaraq yanapamëshun manam cäsukoq nunakunanö reqishqa këta mana ashinapaq?



CANCIÓN:
143 Y 124

**YACHAKUNQANTSIK-
TA YARPÄNAPAQ**

¿Ima ninantaq
Jehoväman
rikarëqa?

¿Imanirtaq Moises-
qa Dios Änikunqan
Patsaman yëkur-
qantsu?

¿Imakunataq
yachakuntsik
Moisesta pasan-
qampita?

¿Pimantaq rikarantsik?

*“Ciëluchö täraq Dioslläkuna,
qammanmi rikarämü” (SAL. 123:1).*

KANANQA ‘alläpa mana alli tiempukunachömi’ kawëkantsik, y alli kawakï tiempu chämunqanyaqqa imëka mana allikunapam pasashun (2 Tim. 3:1). Tsëmi kënö tapukunantsik: “¿Pimantaq rikarantsik?”, juk parlakichöqa, ¿pitataq yanapamänapaq ashintsik y

1, 2. ¿Ima ninantaq Jehoväman rikarëqa?

pï nimanqantsiktataq rurëta munantsik? Itsa kë ta-pukïtaqa llapantsikpis kënö contestashwan: “Jehovätam ashï” nir. Y tsënö ninqantsikqa alläpa allim.

² ¿Ima ninantaq Jehoväman rikarëqa? Y ¿imata-taq rurashwan problëmakunapa pasanqantsik höra Jehovällaman rikaraq cuenta yanapakïninta ashinapaq? Salmus qellqaqmi nirqan, problëmakunapa pasanqantsik höra yanapamänapaq Jehoväman rikarëqa alläpa precisanqanta (leyi Salmus 123: 1-4*). Juk sirwipakoq ruranqantawanmi igualatsir-qan. “Juk sirwipakoq nuna patronnimpa makinta rikaran” nirqa, manam mikïnin qonanta munar y imapitapis tsapänanta munar rikaranqanllapaqtsu parlëkan. Sinöqa patronnintaqa rikaran, imata munanqanta cuentata qokunampaq y tsënöpa munanqanta ruranampaqmi. Jina tsënöllum Diospa munënin ima kanqanta entiendinapaq y nimanqantsiknölla ruranapaqqa, cada junaq Bibliapita yachakunantsik precisan. Tsëta rurashqallam Diosnintsikqa yanapamäshun (Efes. 5:17).

* Salmus 123:1-4: “Ciëluchö täraq Dioslläkuna, qammanmi rikarämü. Jehovä Dioslläkuna, imanömi juk sirwipakoq nuna patronnimpa makinta rikaran y juk sirwipakoq warmina patrönampa makinta rikaran, tsënömi noqakunapis qamman rikaräyämü, hasta yanapëkayämanqëkiyaq. Jehovä Dioslläkuna yanapëkalläyämë, porqui alläpam despreciayäman. Orgullösukunaqa paqasta junaqtam noqakunapita burlakuyan, y manam aguantëta puëdiyänatsu”.

³ Jehovällaman imëpis rikaränantsik precisanqanta musyëkarpis, höraqa qonqarishwanmi. Tsëmi pasarqan Jesuspa qateqnin Martatapis. Pëqa Jesus tsëchö këkaptimpis, ‘imëkata rurarninmi juk cö-saskunaman yarpachakur’ qallëkurqan (Lüc. 10:40-42). Shonqupita patsë Diosta sirweq warmitapis tsënö pasëkaptinqa, noqantsiktapis pasaramashwanmi. ¿Imataq Diosnintsikman rikaränata qonqaratsimashwan? Wakinkuna rurayanqankunam, tsëtam kë yachatsikichö rikärishun. Jina rikäshunmi, Jehoväman rikarëta mana jaqinapaq imata ruranantsik precisanqantapis.

YËKUNAMPAQNA KËKARMI YËKURQANTSU

⁴ Imatapis manaraq rurarmi, Moisesqa Jehoväpa yanapakinintaraq imëpis asheq. Tsëmi Bibliaqa kënö nin: “Mana rikakoq Kaqta rikëkaq cuentam imëpis tsarakur sïguirqan” (leyi Hebrëus 11:24-27). Jina Bibliaqa nin, Moisesnöqa Israelchö pipis mana kashqa kanqantam, porqui pëtaqa amïguntanömi Dios parlaparqan (Deut. 34:10). Peru Dioswan tsënö amïgu këkarnimpis, Dios Änikunqan Pa-

3. ¿Imataq Diosnintsikman rikaränata qonqaratsimashwan?

4. ¿Imanirtaq creipaqnötsu Dios Änikunqan Patsaman Moises mana yëkunqanqa?

tsaman yëkunampaqna këkarmi yëkurqantsu (Nüm. 20:12). ¿Imataq pasakurqan?

⁵ Egıptupita yarquyanqampita ishkë killapis manaraq pasaptin y Sinai jirkaman manaraq charnini, israelitakunaqa yaku mana kaptin alläpa quejakuyarqan. Tsëmi Moisesqa, contran churakäyaptin imatapis rurëta mana puëdir Jehoväman kënö mañakurqan: “¿Imatarraq kë nunakunawan rurashaq? ¿Këkunaqa rumiwan tsampirchi ushayämanqa!” (Ex. 17:4). Tsënam Jehoväqa Moiesta mandarqan, Horeb jirkachö juk qaqata tukrunwan takanampaq, y tsëta rurariptinqa mëtsika yakum yarqunan karqan. Bibliaqa nin, “Moisesqa, respetashqa nunakuna rikarëkäyaptin” Jehovä ninqannölla ruranqantam. Y israelitakunaqa yakunëninkuna päranqanyaqmi yakuta upuyarqan y mananam quejakuyarqannatsu (Ex. 17:5, 6).

⁶ Bibliaqa nin, tsë sitiuta Masäh nishpa Moises jutin churanqantam. Tsë ninanqa “Pruëbaman churë” ninanmi. Jina Meribä nirpis jutin churarqanmi, tsë ninanqa “Discuti” ninanmi. Tsënöqa Moises jutin churarqan, israelitakuna tsëchö pëwan discutir kayanqampita, y Jehoväta pruëbaman churarnin

5-7. (1) Egıptupita yarquyanqampita ichik tiempullata, ¿imataq pasakurqan israelitakunawan? (2) ¿Imataraq Moises rurarqan?

“¿Jehoväqa noqakunawanku këkan, o manaku?” ni-
yanqampitam (Ex. 17:7).

⁷ ¿Imanötaq Jehovä rikarqan Meribächö pasa-
kunqanta? Manam Moisespa contran churakäyan-
qantanöllatsu rikarqan, sinöqa kikiimpa contran
churakäyanqantanö y mana respetayanqantanömi
(leyi Salmus 95:8, 9*). Israelitakunaqa mana alli-
tam rurayarqan. Peru Moisesqa, Jehoväpa yanapa-
kinintam ashirqan y mandanqannöllum rurarqan.

⁸ Tsöpita 40 watakuna pasariptinmi, Dios Äni-
kunqan Patsaman yékuyänampaqna këkarnin israe-
litakunaqa yakunar yapë quejakur qallëkuyarqan.
Tsëqa pasakurqan Qades sitiupa amänunchömi, y
tsë sitiutapis Moisesqa Meribä[#] nirmi jutin churar-
qan (Nüm. 20:1-5). Peru tsë kaq kutichöqa, Moises-
qa manam Jehovä mandanqannötsu rurarqan.

* Salmus 95:8, 9: “Ama Meribächö y Masäh sitiuchönöqa rumi shon-
qu kayëtsu, tsëchömi unë awilikikunaqa pruëbaman churayämarqan, y
ruranqäkunata rikëkarnimpis mana puëdeqtanömi rikäyämarqan”.

[#] Tsë kaq Meribäqa, manam 6 kaq pärrafuchö parlanqantsik Me-
ribätsu karqan. Porqui tsë kaq Meribäqa, Refidimpa amänunchömi
këkarqan y Masäh nirpis Moisesqa jutin churarqanmi. Tsë ishkan siti-
kunataqa Meribä nir qayarqan israelitakuna Moiseswan discutir kayan-
qampitam (rikäri *Diospa Palabrampita yachakunapaq yanapakikuna*
nishqan follëtupa 7 kaq yachatsikininta).

8. ¿Imataq pasakurqan Dios Änikunqan Patsaman israelitakuna yë-
kuyänampaqna këkäyaptin?

⁹ ¿Imatataq Moises rurarqan mana cäsukoq israe-
lïtakuna tsënö portakuyaptin? Yapëmi Jehoväta ta-
purqan imata ruranampaq kaqta. Y kë kaq kuti-
chöqa, Jehoväqa manam nirqantsu qaqata taka-
nampaq. Tsëpa rantinqa, tukrunta tsarirkur qaqata
puntanman nunakunata qayëkatsir, qaqata parla-
pänapmaqmi mandarqan (Nüm. 20:6-8). Peru Moi-
sesqa manam Jehovä mandanqannötsu qaqata par-
laparqan, sinöqa alläpa piñakurninmi nunakunata
kënö nir qayapëkurqan: “¿Mana cäsukoqkuna, ka-
nan wiyayämë! ¿Kë qaqapitatsuraq upuyänëkipaq
yakuta jorqayämushaq?”. Tsënö nirirnam qaqata ta-
këkurqan, y manam juk kutillatsu sinöqa ishkë ku-
tipam (Nüm. 20:10, 11).

¹⁰ Jehoväqa alläpam piñakurqan Moises tsëta ru-
ranqampita (Deut. 1:37; 3:26). ¿Imanirtaq tsëläya
piñakurqan? Mandanqannö mana rurashqa kaptin-
chi. Itsa maskunarëkurpis piñakurqan. Rikärishun.

¹¹ ¿Imanir masraq Jehoväqa Moiseswan piña-
kurqan? Këman pensarishun, punta kaq Meri-
bä jirkaqa ichisaq rumikuna juntakarnin jatusaq

9. ¿Imata ruranampaqtaq Jehoväqa Moisessta mandarqan, peru
imatataq Moisesqa rurarirqan? (Rikäri kë yachatsikïpa qallananchö
këkaq dibüjuta).

10. ¿Imanötaq Jehovä sientikurqan Moises ruranqampita?

11. Moises qaqata takariptin, ¿imanir-raq israe-lïtakunaqa pensa-
yanman karqan Jehovä juk milagruta mana rurashqa kanqanta?

chukru qaqakunaman tikrashqam karqan, y mälä-ya takayaptimpis tsöpita yaku yarqamunantaqa manam shuyaräyaqtsu. Peru juknin kaq Meribä jirkachö qaqakunaqa uchku uchku kaq, tsëmi wakin qaqakunapa rurinchöqa yaku qochakaq, y tsëtam nunakunaqa utilizäyaq. Tsë qaqata parlapänampa rantin, Moises takariptinqa itsa israelitakunaqa pensayarqan tsë qocharaq yakulla yarqëkämünqanta y juk milagruta Jehovä mana rurëkanqanta.*

MOISESQA MANAM JHOVÄTA CÄSURQANTSU

¹² Jina Jehoväqa, Moiseswan y Aaronwan itsa piñakurqan nunakunata Moises kënö nishqa kaptinchi: “¿Kë qaqapitatsuraq upuyänëkipaq yakuta jorqayämushaq?”. “Jorqayämushaq” nirqan, itsa Moisesqa Aaronwan ishkan jorqayänampaq kaqta parlëkarqan. Imanö kashqa kaptimpis, Moisesqa manam Jehoväta respetëkanqantatsu rikätsikurqan, porqui Jehovämi tsë milagrutaqa rurarqan. Tsëchi Salmus 106:32, 33 textuqa kënö nin: “Yakuta jorqanqan

* John A. Beck profesormi tsëpaq kënö nirqan: “Judïukunapa costumbrinkunapaq willakichömi nin mana cäsukoq israelitakuna kënö nishqa kayanqanta: ‘Moisesqa musyanmi kë qaqakuna imanö kanqanta. Rasumpa milagruta rurëta puëdirqa mä këkaq qaqapita yakuta jorqamutsun’”. Këqa judïukunapa costumbrinkunapaq parlaq willakilla-chömi yurin.

12. ¿Imanir masraq Jehoväqa Moiseswan y Aaronwan piñakurqan?

Meribä sitiuchömi [Jehoväta] alläpa piñatsiyarqan, y pëkunapa culpanrëkurmi Moisespis mana alliman charqan. Porqui alläpa piñatsiyaptinmi, piñakurnin lluta parlarirqan”* (Nüm. 27:14). Moisesqa ruranqanwan manam Jehoväta alabarqantsu. Tsëmi Jehoväqa Moiestawan Aaronta kënö nirqan: “Qamkunaqa manam mandakunqänötsu rurarqunki” (Nüm. 20:24). Awmi, Moiseswan Aaronqa alläpa jutsatam rurariyarqan.

¹³ Moiseswan Aaronqa Diospa markanta dirigiyanampaq carguyoqmi kayarqan, tsëmi pëkuna ruranqantaqa Jehoväqa mas jutsatanö rikarqan (Lüc. 12:48). Mas puntachöpis, wakin israelitakuna mana cäsukushqa kayanqampitam, Jehoväqa permitirqantsu Änikunqan Patsaman yékuyänanta (Nüm. 14:26-30, 34). Tsëmi Jehoväqa, pëkunatanö igual-la castigarnin Moiestapis Änikunqan Patsaman yëkunanta permitirqantsu.

¿IMANIRTAQ MOISES JUTSALLAKURQAN?

¹⁴ Moises imanir jutsallakunqanta musyanapaqqa,

* Rikäri 1987 wata 15 de octubri *La Atalaya* revistachö “Preguntas de los lectores” nishqan yachatsikita.

13. ¿Imanirtaq Jehoväqa Änikunqan Patsaman yëkunanta Moiesta permitirqantsu?

14, 15. ¿Imanirtaq Moises jutsallakurqan?

Salmus 106:32, 33 textuta yapë rikärishun, kënömi nin: “Yakuta jorqanqan Meribä sitiuchömi alläpa piñatsiyarqan, y pëkunapa culpanrëkurmi Moisespis mana alliman charqan. Porqui alläpa piñatsiyap-tinmi, piñakurnin lluta parlarirqan”. Israelitakunaqa Jehovätam ofendiyarqan, peru Moisesmi piñakurqan. Tsënö alläpa piñakurninmi, mana pensashpa lluta parlarirqan.

¹⁵ Wakinkuna rurayanqanman mas pensarninmi, Moisesqa Jehoväta rikarëta qonqarirqan. Punta kaq kutichö israelitakuna yakupaq quejakuyap-tinqa, Moisesqa Jehovä mandanqannömi rurarqan (Ex. 7:6). Peru qepa kaq kutichöqa, mëtsika watakunapana mana cäsukoq israelitakunata dirigirninchi, alläpa utishqa y piñashqa sientikurqan. Tsëchi kikinllaman mas yarpararnin, Jehoväta alabëtaqa joqarirqan.

¹⁶ Moisesqa Jehovä mandanqantam imëpis cäsukoq, peru kë kutichöqa Jehovätam rikarëta jaqirirqan y jutsallakurirqanmi. Pëtapis tsënö pasëkap-tinqa, ¿manatsuraq noqantsiktapis tsënö pasaramashwan? Moisesnömi Diosnintsik äñimanqantsik Shumaq Patsaman yëkunapapna këkantsik (2 Pëd. 3:13). Y manam tsë shumaq bendiciontaqa oqrëta

16. ¿Imanirtaq alläpa precisan Moiesta pasanqanta musyanantsik?

munantsiktsu. Peru tsë bendicionta chaskita munarqa, Jehovätam imëpis rikarëkänantsik y munanqantam imëpis rurëkänantsik (1 Juan 2:17). ¿Imata-taq yachakuntsik Moises jutsallakunqampita?

WAKINKUNA RURAYANQANKUNA QONQATSIMÄNATA AMA JAQISHUNTSU

17 Ama alläpa piñakushuntsu. Höraqa juk problëmallapam kutin kutin pasantsik. Tsëmi Bibliäqa kënö nin: “Ama alli kaq rurëkunata rurëta qelanëshuntsu, porqui mana utirqa, tiempunchömi segashun” (Gäl. 6:9; 2 Tes. 3:13). Mana allikunapa kutin kutin pasarin o piwampis piñatsinakurninqa, ¿llutallaku imatapis rurarintsik o parlarintsik? (Prov. 10:19; 17:27; Mat. 5:22). Wakinkuna piñatsimashqaqa, yachakunantsikmi ‘Diospa piñakinimpaq jaqirita’, juk parläkichöqa, Jehoväpa makinchömi tsë problëmata jaqirinantsik (leyi Romänu 12:17-21). Y Jehoväpa makinchöqa jaqintsik, pëpa yanapakininta ashirnin y altsamunanta pacienciawan shuyararninmi. Wakinkuna ruramanqantsikkunapita kikintsik vengakurninqa, manam Jehoväta respetëkashwantsu.

18 Tsëllaraq yarqamoq willakikunata cäsukushun.

17. ¿Imaraq yanapamëshun alläpa mana piñakunapaq?

18. ¿Imatataq cuentachö katsinantsik mushoq willakikuna yarqamuptinqa?

Jehoväqa markanwanmi, mushoq willakikunata musyatsimantsik. Y tsëta musyarirqa, tsë willakî ninqannönäm imatapis ruranantsik y manam puntata ruranqantsiknöllatsu rurar süguinantsik (Heb. 13:17). Peru manam “qellqashqa këkaqkunapita mastaqa” ruranantsiktsu (1 Cor. 4:6). Tsëkunata cäsukurmi, Jehoväman imëpis rikaraq cuenta këkäshun.

¹⁹ Ama wakinkunapa culpanrëkur Jehoväwan

19. ¿Imatataq rurashwan wakinkunapa culpanrëkur Jehoväwan amïgu këta mana jaqinapaq?

Wakinkuna mana allita rurayanqanta rikar,
¿Moisesnöku piñakuntsik?
(Rikäri 19 kaq pärrafuta).



amïgu këta jaqishuntsu. Jehoväman imëpis rikarëkarqa, manam wakinkuna imatapis rurayanqanta rikar piñakushuntsu y manam Jehoväwan amïgu kënintsikta ushakätseq rurëkunata rura-shuntsu. Diosnintsikpa markanchö mas carguyoq kaqkunam tsëpitaqa mas cuidakuyänan. Rasunmi, salvakunapaqqa llapantsikmi Jehovä Diosnintsik nimanqantsikta wiyakunantsik. Peru Diosnintsikqa manam llapantsiktatsu igualpa juzgamantsik (Filip. 2:12). Mas carguyoq kashqaqa, ruranqantsik-pitam Jehoväqa masta cuentata mañamäshun (Lüc. 12:48). Jehovä Diosnintsikta rasumpa kuyashqaqa, manam imapis jutsaman ishkitsimäshuntsu y manam kuyëtapis jaqishuntsu (Sal. 119:165; Rom. 8:37-39).

²⁰ Kananqa mana alli tiempukunachömi kawan-tsik, tsëmi alläpa precisan Diosnintsik imata munanqanta musyanapaq pëllaman alleq rikaränantsik. Ama wakinkuna mana allikunata rurayanqanrëkurqa Jehoväwan amïgu këta jaqishuntsu. Moïsesta pasanqanta imëpis yarparäshun. Wakinkuna rurayanqampita piñakunantsikpa rantinqa, Jehovä Diosnintsikllata rikaränapaqmi decididu këkänantsik. Tsëta rurashqaqa pëqa yanapamäshunmi (Sal. 123:1, 2).

20. ¿Imata ruranapaqtaq decididu këkänantsik?



CANCIÓN:

28 Y 32

YARPÄNAPAQ TAPUKİKUNA

¿Imanirtaq Cainwan Salomonqa Jehovä-pita rakikäkuriyarqan?

¿Imanötaq Moiseswan Aaronqa rikätsikuyarqan Jehoväpa favornin kayanqanta?

¿Imatataq ruranantsik Jehovä llakipämänapaq y perdonamänapaq?

“¿Pitaq Jehoväpa favornin këkan?”

“Jhovä Diosnikitam respetanëki. Pëtam sirwinëki y pëpitaqa manam rakikänëkitsu” (DEUT. 10:20).

DIOSNINTSIKLLAM alläpa puëdeq, alläpa yachaq y alläpa kuyakoqqa. Tsënö kaptinmi, pëpitaqa ni imëpis rakikëta munantsiktsu (Sal. 96: 4-6). Peru wakin sirweqninkunaqa rakikäkuriyarqanmi.

² Kë yachatsikichömi rikäshun,

1, 2. (1) ¿Imanirtaq Jehoväpita rakikëta munantsiktsu? (2) ¿Imatataq kë yachatsikichö yachakushun?

“Jehoväpa favorninmi këkä” nikarnimpis, wakinkunaqa Jehoväta piñatsinqan rurëkunata rurayashqa kayanqanta. Kë willakikunam yanapamäshun Diosnintsikpita imëpis mana rakikäkurinapaq.

JEHOVÄQA IMANÖ NUNA KANQANTSIKTAM MUSYAN

³ Cainta pasanqanta rikärishun. Pëqa segürum këkarqan Jehovällata sirwinqanta, y manam juk dioskunapa sirweqnintsu karqan. Peru tsënö kaptimpis, shonqunchö mana alli këkanqanta rikarninmi Jehoväqa adoranqanta chaskirqantsu (1 Juan 3:12). Tsëmi Cainta nirqan cambianan y allikunata ruranan precisanqanta. Peru mana cambiaptinqa, jutsa rurëman ishkinampaq kaqtapis willarqanmi. Y tsëpitanam kënö tapurqan: “Jutsa dominashuptikiqa, ¿tsarakita puëdinkitsuraq?” (Gen. 4:6, 7). Jehovä tsënö nirqa, arrepentikuptin y ninqanta ruraptinqa pëwan imëpis këkänampaq kaqtam nikarqan.

⁴ Cainta Diosnintsik chaskinampaqqa mana alli pensënantam cambianan karqan. Peru pëqa manam Jehovä consejanqanta cäsukurqantsu. Tsëmi mana allikunata pensarnin y mana allikunata munarnin jutsa rurëman ishkirirqan (Sant. 1:14, 15). Jövin kanqan witsanqa, Cainqa manachi pensarqantsu Jehoväpa contran

3. ¿Imanirtaq Caintaqa Jehovä consejanan precisarqan, y imanötaq consejarqan?

4. ¿Imatataq Cain rurarirqan Jehovä consejëkaptimpis?

churakëtaqa. Peru tiempuwanqa Dios consejanqanta manam cäsukurqantsu, tsëmi wawqinta wanuratsirqan.

⁵ Noqantsiktapis Caintanömi pasaramashwan. Itsa juk cristiänuqa “Diostam adorä” nikarpis, mana allikunata rurëkanman (Jüd. 11). Diospita yachatsikoq següidu yarqurnimpis y reunionkunaman següidu ëwarnimpis, itsa oqllanakï jutsaman y imëkayoq këllaman yarpäräkunman o hasta cristiänu mayinta shonqunchö chikipanman (1 Juan 2:15-17; 3:15). Tsënö karninqa imë höra karpis jutsamanmi ishkiringa. Peru Jehoväqa, wakin nunakuna mana musyayaptimpis, llapan pensanqantsikta y ruranqantsiktam musyëkan y rikëkan. Y alleqmi musyan shonqupita patsë pëpa favornin këkanqantsikta o mana këkanqantsiktapis (leyi Jeremias 17:9, 10*).

⁶ Mana alli rurëkunaman ishkishqapis, Jehoväqa manam jinan höratsu jaqiramantsik. Pëpita rakikëkanqantsikta rikarninqa, pëman kutinapaqmi nimantsik (Mal. 3:7). Jehoväqa mana alli rurëkunata chikinatam munan, y masqa mana alli munënintsikkunata vencirnin pë munanqannö kawanatam shuyaran (Is. 55:7). Y tsënö kawanapaq kallpachakushqaqa, munanqannö sirwir-

* Jeremias 17:9, 10: “Shonquqa imëkapitapis mas traicionërum, y imatapis rasllam munan. ¿Pitaq reqinman? Noqa Jehovämi, nunakunapa shonqunkuna imanö këkanqanta y imakunata pensëkäyanqanta rikëkä, tsënöpa imanöpis portakuyanqanmannö y rurëninkunamannö cada ünuta bendicinäpaq”.

5. ¿Imataq Diosnintsikpita rakiramashwan?

6. ¿Imanötaq Jehoväqa yanapamantsik mana alli munënintsikkunata vencinapaq?

nin siguinapaq y mana alli munënintsikkunata vencinapaqmi yanapamäshun (Gen. 4:7).

AMA PENSASHUNTSU JEHOVÄ MANA PIÑAKUNAMPAQ KAQTAQA

⁷ Rey Salomon ruranqampitapis yachakita puëdintsikmi. Jövin kanqan witsanqa Jehoväpa yanapakinintam ashirqan, tsëmi Jehoväqa alli yachaqta tikrarsirqan y juk alläpa shumaq templuta ruranampaqpis carguta qorirqan. Peru Salomonqa Jehoväwan amïgu kënintam ushakäratsirqan (1 Rëy. 3:12; 11:1, 2). Diospa Leyninchöqa alleq clärüm mandakurqan Israel rey-kunaqa atska warmikunawan mana casakuyänampaq, tsënöpa mana alli rurëkunaman mana chäyänampaq (Deut. 17:17). Peru Salomonqa tsë Leyta mana cäsukurmi 700 warmikunawan casakurqan, y 300 mastam wëtarqan (1 Rëy. 11:3). Tsë warmikunapitaqa mëtsikaqmi juk nacionpita y juk dioskunata adoraq kayarqan. Jina Salomonqa, juk nacion warmikunawan israelitakuna mana casakuyänampaq mandakoq leytapis manam cäsukurqantsu (Deut. 7:3, 4).

⁸ Salomonqa ichikllapa ichikllapam Dios mandakunqankunata kuyëta jaqirirqan y mana allikunatam rurar qallëkurqan. Astoret y Kemos dioskunapaqmi altarninkuna rurarqan. Y tsë dioskunatam

7. ¿Imanötaq Salomonqa Jehoväwan amïgu këninta ushakäratsirqan?

8. ¿Imanötaq Salomonqa Jehoväta alläpa piñatsirqan?

warminkunawan adorarqan. Hasta tsë dioskunapa altarnintaqa, Jehoväpa templun këkanqampa lädunchömi rurëkurqan (1 Rëy. 11:5-8; 2 Rëy. 23:13). Itsa Salomonqa pensarqa Jehoväpaq pishtashqa ofrendakunata templuchö rurëta mana jaqiptinqa, mana allikunata ruraptimpis Jehovä mana piñakunampaq kaqta.

⁹ Peru Diosnintsikqa, nunakuna jutsata rurayanqantaqa manam mana kaqpaqtsu churarin. Tsëmi Bibliaqa kënë nin: “Israelpa Diosnin Jehoväpitam, Salomonpa shonqunqa rakikäkurishqa karqan, tsëmi Jehoväqa Salomonwan alläpa piñakurqan. Ishkë kutipa yuripurninmi, Jehoväqa mandashqa karqan juk dioskunata mana sirwinampaq, peru pëqa manam wiyakurqantsu”. Tsërëkurmi Jehoväqa yanaparqannatsu ni amigunnatsu karqan. Salomonpa gobiernunqa ishkëmanmi rakikärirqan, tsëmi tsurinkunaqa llapan Israel naciontaqa gobernayarqannatsu, jina mëtsika tiempupam mana allikunapa pasayarqan (1 Rëy. 11:9-13).

¹⁰ Dios mandakunqanta mana entiendeq y mana respetaq amigukunaqa, noqantsiktapis Salomontanömi mana allikunaman chäratsimashwan. Tsënö amigukunaqa itsa kayanman, Diosnintsikpa kaqchö mana alli këkaq cristiänu mayintsikkuna. Jina Diosta mana sirweq familiantsikkuna, vecünuntsikkuna, trabajaq mayintsikkuna o estudiaq mayintsikkunapis kayanmanmi.

9. ¿Imataq Salomonta pasarqan Dios mandakunqanta mana cäsukunqampita?

10. ¿Imataq Jehoväwan amigu kanqantsikta ushakäratsinman?



Amīguntsikkunaqa, ¿yanapamantsikku Jehoväpa mas amīgün kanapaq?
(Rikäri 11 kaq pärrafuta).

Imanö kaptimpis, tsenö amīgukunaqa Diosnintsikwan amīgu kanqantsiktam ushakäratsiyanman.

¹¹ (Leyi 1 Corintius 15:33). Nunakunaqa mana Testigu karnimpis mayoriam alli nuna kayan, y manam se-güidutsu mana allikunataqa rurayan. Tsenö nunakuna amīguntsik kaptinqa, ¿mana allikunaman mana chä-tsimänapaq kaqtatsuraq pensashwan? Tsenö pensarqa kënömi tapukunantsik: “¿Yanapayämanku Dioswan mas amīgu kanäpaq?”. Jina shonqunkunachö imanö kayan-qanmanmi pensanantsik. ¿Tsëllaraq yarqamoq cösaskunapaq, röpakunapaq, pukllakunapaq o imëkayoq këllapaqku imëpis parlakuyan? ¿Wakinkunapaq mana allikunata parlëta o feyu brömakuna rurëtakü gustayan? Jesusmi kënö nirqan: “Shonquchö imëka këkaqkunapitam shimiqa parlan” (Mat. 12:34). Tsenö amīgukuna

11. ¿Imakunataqa cuentaman churanantsik mana alli amīgukunata jaqinapaq?

Jehoväwan amigu kanqantsikta ushakëkätsinqanta cuentata qokurqa, manam pëkunawan alläpa juntakunantsiknatsu o chipyëpam jaqirinantsik (Prov. 13:20).

JEHOVÄQA PËLLATA ADORANANTSIKTAM MUNAN

¹² Jina israelitakunata pasanqampitapis yachakita puëdintsikmi. Pëkunaqa Egiptupita libri yarqurirmi, Sinai jirkapa chakinman chäriyarqan. Tsëchömi yana pukutë juntarirqan, räyukuna pashtarqan, qoyë (qoshni) juntarqan y waqrata tocayaptin waqaqnömi alläpa bülla karqan, tsënömi Jehoväqa tsëchö këkanqanta rikätsikurqan (Ex. 19:16-19). Tsë höram Jehoväqa israelitakunata nirqan, pëllata adorayänanta munanqanta. Jina nirqanmi, pëllata kuyayaptin y mandakunqankunata wi-yakuyaptinqa, pëkunawan imëpis këkänampaq kaqta (leyi Exodu 20:1-6*). Juk parlakichöqa, Jehoväpa fa-

* Exodu 20:1-6: “Y Diosmi kë mandamientukunata qorqan kënö nir: ‘Noqam Jehovä Diosniki kä, Egiptu nacionchö esclävu kayanqëkipita jorqayäshoqnikiki. Manam conträ churakarnin juk dioskunata adorayänëkitsu. Manam juk imäginta rurayänëkitsu rara ciëluchö këkaqkunatanö, kë patsachö këkaqkunatanö, ni yaku rurinchö këkaqkunatanöpis. Manam pëkunapa nöpanman qonqurikuyänëkitsu, ni manam jukkuna niyäshuptikipis sirwiyanëkitsu, porqui noqa Jehovä Diosnikikunaqa, noqallata adorayämänëkitam munä. Jinamampis chikimaq kaqkunapaqqa, teytankunapa jutsankunarëkurmi wamrankuna, willkankuna, y willkampa wamrankuna mana allikunapa pasayänanta jaqishaq. Peru llapan kuyamaq kaqkunata y mandakunqäta cäsukoq kaqkunataqa, imëpis kuyëkäshaqllam[’]”.

12. (1) ¿Imatataq Jehoväqa israelitakunata cläru musyatsirqan?
(2) ¿Ima niyarqantaq israelitakunaqa pëllata adorayänampaq Jehovä mandakuptin?

vornin imëpis kayaptinqa, pëpis pëkunawanmi kékänan karqan. Israelitakunaqa, “llapankunauntu[m] kënö nir contestayarqan: ‘Jhovä llapan ninqankunata wiyakuyänäpaqmi listu kékäyä’” (Ex. 24:3). Y noqantsik tsëchö kékashqa karqa, ¿imataraq nishwan karqan? Itsa israelitakunanölla contestashwan karqan. Peru israelitakunaqa, ¿tsënö niyanqanta cumpliyarqanku?

¹³ Israelitakunaqa yana pukutëta rikarnin y räyukuna pashtaqa wiyarnin y maskunata rikarninmi alläpa mansakäyarqan. Tsëmi Moiesta kënö niyarqan: “Qamlla Jhoväwan parlamï” (Ex. 20:18-21). Tsëmi Moisesqa Sinaï jirkaman witsarqan, y tsëchömi atska tiempupa quedakurqan. ¿Dirigeqninkuna Moiesta mana rikarnintsuraq israelitakunaqa tsunyaqchö dejarishqanö sientikuyarqan? Tsënö kaptinqa, Moiesta rikarninllachi Jhovämanqa markäkuyaq. Tsëchi Moiesta shuyarëta utirirnin (ajayäirnin) Aaronta kënö niyarqan: “Puntäkunata ëwanampaq juk diosnikuna ruramï, porqui manam musyayätsu Egiptupita jorqayämaqni tsë Moises nunata ima pasashqa kanqanta” (Ex. 32:1, 2).

¹⁴ Israelitakunaqa alleqmi musyayarqan imäginkunata adorëqa alläpa jutsa kanqanta (Ex. 20:3-5). Tsëta

13. ¿Imanirtaq israelitakunaqa Jhoväta äniyanqanta cumpliyarqantsu?

14. (1) Mana allita rurëkarnimpis, ¿imatataq israelitakuna pensayarqan? (2) Israelitakuna rurayanqampita, ¿imanötaq Jhovä sientikurqan?

musyäkarnimpis, örupita rurashqa wishitam (becërrutam) adorar qallëkuyarqan. Tsë rurëqa Diosnintsik mandakunqampa contran kanqanta musyëkarpis, Jehoväpa favornin kékäyanqantam pensayarqan. Hasta Aaronqa, “Jhoväpaq fiesta” kanqantam nirqan. Peru Diosnintsikqa alläpam piñakurqan tsëta rurayanqampita. Tsëmi Moiesta nirqan, israelitakuna mana alli tikrakuriyashqa kayanqanta y mandakunqampa contran rurëkäyanqanta. Y alläpa piñakurninmi, Jehoväqa israelitakunata chipyëpa ushakäratsita munarqan (Ex. 32:5-10).

¹⁵ Jehoväqa llakipäkoq karninmi, llapan israelitakunataqa ushakätsirqantsu. Mandakunqanta cäsukushqa kaqkunataqa, pëpa favorninchö kékäyanqanta o mana kékäyanqanta rikätsikuyänampaqmi permitirqan (Ex. 32:14). Y tsë wishita adorarnin israelitakuna pasëpa dansayaptin, cantayaptin y qayarikachäyaptinmi, Moisesqa tsë wishita chipyëpa ushakäratsirqan. Tsëpitnam kënö nirqan: “¿Pitaq Jehoväpa favornin këkan? ¿Këman shamutsun! Y Levipa llapan wamrankunam pë kaqman juntakar qallëkuyarqan” (Ex. 32:17-20, 26).

¹⁶ Tsë imäginta Aaron rurashqa karpis arrepentikurqanmi, y wakin levitakunawan juntum Jehoväpa favornin churakarqan. Kë cäsukoq nunakunaqa, manam Jehoväpa favorninllatsu churakäyarqan, si-

15, 16. ¿Imanötaq Moiseswan Aaronqa cläru rikätsikuyarqan Jehoväpa favornin kékäyanqanta? (Rikäri kë yachatsikipa qallananchö këkaq dibüjuta).

nöqa mana cäsukoq israëlitakunapitam rakikäyarqan. Tsëta rurayanqanqa alläpa allim karqan, porqui tsë junaqllam imäginta adoraq israëlitakunaqa mëtsikaq wanuyarqan. Peru favornin churakaq kaqtaqa, ben-
dicinampaqmi Jehovä änirqan (Ex. 32:27-29).

¹⁷ Apostol Pabluqa tsë örüpita rurashqa wishita israëlitakuna adorayanqampita parlarirmi, kënö nirqan: “Tsë cösaskunaqa noqantsik yachakunapaqmi pasakurqan, tsënöpa mana alli kaq cösaskunata mana munanapaq, pëkuna munayanqannö. Ni imäginkunata adoraqkuna tikrashuntsu, pëkunapita wakinkuna rurayanqannö”. Jina nirqanmi, tsë cösaskunaqa ushakë junaqkunachö kawaqkuna atikashqa kayänampaq qellqashqa kanqanta. Y tsëpitanam kënö consejakurqan: “Shëkanqanta pensaq kaqqa mana ishkinampaq cuidakutsun” (1 Cor. 10:6, 7, 11, 12). Pablu ninqannöpis, Diosta sirweqkunapis jutsa rurëmanqa ishkiriyanmanmi. Jutsaman ishkeqkunaqa itsa pensayanman Jehoväwan amïgu sïguiyanqanta. Peru Dioswan amïgu këta munayanqanllapita o “Diospa amïgunmi kä” niyanqanllapitaqa, manam pipis Diospa rasumpa amïgun këtaqa puëdintsu (1 Cor. 10:1-5).

¹⁸ Rikärinqantsiknöpis, israëlitakunaqa Sinaï jirkapita Moises raslla mana kutimuptinmi shuyarëta

17. Örüpita rurashqa wishita israëlitakuna adorayanqampaq Pablu ninqampitaqa, çimatataq yachakuntsik?

18. çImaraq Jehoväpita rakiramashwan, y rakikäkurirqa ima rurëkunanamanraq chärishwan?

utiriyarqan. Y noqantsiktapis tsëqa pasaramashwanmi. Mana cäsukoq nunakunata Dios raslla mana ushakätsi-munqanta rikar o äñimanqantsik Shumaq Patsa raslla mana chämunqanta rikarqa, itsa shuyarëta utirishwan. Itsa pensashwan Diosnintsik änikunqankuna cumplikänampaqqa, mëtsika tiempuraq pishinqanta o wakin änikunqankunaqa mana creipaqnö kanqanta. Tsënö pensëpita alleq mana cuidakurninqa, Dios munanqanta rurëta jaqirirmi munënintsikkunata rurar qallëkushwan. Tsëta rurarqa, Diospitam chipyëpa rakikäkurishwan o mana pensanqantsik jutsakunatam rurar qallëkushwan.

¹⁹ Jehoväqa mandamantsik shonqupita patsë cäsukunapaq y pëllata adoranapaqmi. Y tsëtaqa manam imëpis qonqanantsiktsu (Ex. 20:5). Dios munanqanta mana rurarqa, Satanaspä munënintam rurëkashwan y tsëqa imëka mana allikunamanmi chätsimäshun. Tsëmi apostol Pabluqa kënö nimantsik: “Qamkunaqa manam Jehoväpa cöpampita y supëkunapa cöpampita upur këta puëdiyankitsu; manam ‘Jhoväpa mësampita’ y supëkunapa mësampita mikur këta puëdiyankitsu” (1 Cor. 10:21).

JEHOVÄPITA AMA IMËPIS RAKIKÄSHUNTSU

²⁰ Cainpaq, Salomonpaq y israelitakunapaq willäkikunachöqa rikantsik, pëkuna arrepentikuyänanta y

19. ¿Imatataq imëpis qonqanantsiktsu, y imanir?

20. ¿Imanötaq Jehoväqa jutsata rurashqapis yanapamantsik?

cambiyänanta Jehovä shuyarashqa kanqantam (Hëch. 3:19). Tsëmi rikätsimantsik Jehoväqa jutsa ruraqkunata perdonanampaq listu këkanqanta. Aarontapis arreptikuptinmi perdonarirqan. Kanan witsanqa Palabran Bibliawan, publicacionkunawan y cristiänu mayintsikkunapa shumaq consëjunkunawanmi Jehoväqa yanapamantsik. Tsë consëjukunata cäsukushqaqa, Jehoväqa perdonamäshunmi.

²¹ Diospa alläpa alli këninga alläpam yanapamantsik (2 Cor. 6:1). Porqui tiemputam qomantsik, “Dios chikinqan rurëkunata y mana cäsukoq nunakunapa mana alli munëninkunata melanänapaq” (leyi Titu 2:11-14). Diosta mana cäsukoq nunakuna këkäyaptinllaraqqa, Jehovällata adoranantsikqa manam fäciltsu kanqa. Tsëmi alleq kallpachakunantsik Jehoväpa favornin imëpis këkänapaq. Porqui pëllatam respetanantsik, sirwinantsik y manam pëpitaqa ni imanöpapis rakikäkurinantsiktsu (Deut. 10:20).

21. ¿Imatataq rurashwan Jehovällata adoranantsik fäcil mana kaptinga?



CANCIÓN:

40 Y 50

YACHAKUNQANTSIKTA YARPÄNAPAQ

¿Imatataq rikätsikun-
tsik Jehovällata sir-
winapaq änikurnin
y bautizakurninqa?

¿Imanirtaq Jeho-
vällata sirwinapaq
änikunqantsikta
wakinkuna cläru
rikäyanman?

¿Imanirtaq alläpa
precisan cristiänu
mayintsikkunata per-
donanantsik, shumaq
chaskinantsik y shu-
maq yanapanantsik?

Jhovä Diosnintsikpana kanqantsikta rikätsikushun

*“Jhovä Diosta adoraq nunakunaqa
alläpa kushishqam sientikuyan, awmi,
pëpa herencian kayänampaq akran-
qan nunakunaqa alläpa kushishqam
sientikuyan” (SAL. 33:12).*

JEHOVÄ DIOSNINTSIKPAM “cië- luchö kaqkuna, ciëluchö mana ri- kakoq kaqkuna, patsa y tsëchö

1. ¿Imanirtaq Jehovällapa llapampis kan-
qanta nintsik? (Rikäri kë yachatsikïpa qalla-
nanchö këkaq fötuta).

llapan kaqkunapis” (Deut. 10:14; Rev. 4:11). Y nuna-kunatapis Jehovämi kamashqa, tsëmi llapantsikpis pëpa kantsik (Sal. 100:3). Tsënö kaptimpis, Jehoväqa unëpita patsënam pë munanqannö sirwiyänampaq wakin nunakunata akrashqa.

² Salmus librupa 135 kaq capitulunchömi niman-tsik, unë Israel nacionqa Jehovä “akranqan marka” kanqanta (Sal. 135:4). Y Osëasnam willakurqan, mana israelita kaq nunakunapis Jehoväpa sirweqninkuna kayänampaq kaqta (Os. 2:23). Kë willakïqa cumplikarqan mana judiu kaqkunata, Jesuswan ciëluchö gobernayänampaq Jehovä akrar qallëkuptinmi (Hëch. 10:45; Rom. 9:23-26). Kë nunakunaqa santu espirituwan akrashqa karmi, “santu nacion” y ‘Diospa akrashqan’ marka kayan (1 Pëd. 2:9, 10). Jina kë Patsachö imëyaqpis kawakïta shuyaraq nunakunapis, Diospa “markan” y “akrashqakunam” kayan (Is. 65:22).

³ Ciëlupaq akrashqa cristiänukunaqa ‘wallkalla üshakunam’ kayan, y kë Patsachö kawakïta shuyaraq cristiänukunanam, ‘juk üshäkuna’ kayan. Peru ishkan grüpu cristiänukunapis, kanan witsanqa juknöllam Jehoväta sirwikäyan (Lüc. 12:32; Juan 10:16).

2. ¿Pikunapaqtaq Bibliaqa nin Jehoväpa akrashqan marka kayanqanta?

3. (1) ¿Pikunataq kanan witsan Jehoväwan sirweqninkuna kayan?
(2) ¿Imatataq kë yachatsikïchö yachakushun?

Amigun kanapaq permitimanqantsikpitam, Jehovä Diosnintsiktaqa shonqupita patsë agradecikuntsik. Kë yachatsikichömi yachakushun, imakunata rurarin agradecikunqantsikta rikätsikunapaq kaqta.

JEHOVÄLLATA SIRWINAPAQMI ÄNIKUNANTSIK

⁴ Jehoväta agradecikunqantsiktaqa rikätsikuntsik, pë munanqannö kawanapaq änirnin y bautizakurninmi. Y tsëta rurashqaqa, Jehovällapaq kanqantsikta y mandamanqantsikta cäsukita munanqantsiktam wakinkuna rikäyanqa (Heb. 12:9). Jesuspis bautizakurninqa tsëtam rikätsikurqan, Teytanta kënë nikaqnömi karqan: “Diosllä, munanqëkita rurarmi alläpa kushishqa sientikü” (Sal. 40: 7, 8). Jesusqa yurinqampita patsë Jehoväpana këkarnimpis, Teytampa munëninllata ruranampaqmi kikin änikurqan.

⁵ ¿Imanötaq Jehovä sientikurqan Jesus bautizakuriptin? Bibliam kënë nin: “[Juan] bautizariptinam Jesusqa jinan höra yakupita yarqëkämurqan; y, ¡rikë!, ciëlum kichakärirqan, y Diospa santu espëruntuntam paluma niraqta jananman shamïkaqta rikä-

4. (1) ¿Imanötaq Jehoväpa amigun kanqantsikta agradecikushwan? (2) ¿Imanötaq Jesuspis tsëtaqa rurarqan?

5, 6. (1) ¿Imanötaq Jehovä sientikurqan Jesus bautizakuriptin? (2) ¿Imanötaq Jehovä sientikun pëllatana sirwinapaq änishqa? Willakarami.

rirqan. ¿Rikë! Jina ciëlupitam kënö neq wiyakarqan: ‘Këmi Tsurì, kuyë Tsurì, pëpìtam alläpa kushikü’” (Mat. 3:16, 17). Jehoväqa alläpa kushishqam sientikurqan, pëllatana sirwinampaq Tsurin äninqampita. Jina tsënöllum kushikunqa noqantsikpis pëllata sirwinapaq änishqaqa, y bendicimäshunmi (Sal. 149:4).

⁶ ¿Imanötaq Jehovä sientikun pëllatana sirwinapaq änishqa? Tsëta musyanapaqqa këman pensarishun: juk nuna tukì cläsi shumaq wëtakunata huertanman plantarinman. Y tsë huertapita juk shumaq wëtata pallarirnin alläpa kuyëwan warmi wamran qararinman. Tsëqa, ¿imanöraq tsë teyta sientikunman? Llapan wëtakuna pëpa këkaptimpis, wamran qarashqa kaptinchi tsë wëtata chaskirirqa alläpa kushishqa sientikunman. Tsë teytanömi Jehovä Diosnintsikpis alläpa kushishqa sientikun, pëllata sirwinapaq änikushqaqa (Ex. 34:14).

⁷ (**Leyi Malaquias 3:16***). Jehovällata sirwiyänampaq manaraq änikushqa kaqkuna y manaraq

* Malaquias 3:16: “Tsë witsanmi Jehoväta respetaqkunaqa kikinkunapura parlayarqan, y Jehovämi tsë llapanta rikëkarqan y wiyëkarqan. Tsëmi Jehoväta llapan respetaq kaqkunapaq y jutinman yarpaq kaqkunapaq pëpa puntanchö juk libru qellqakarqan”.

7. ¿Imanötaq Malaquias libruqa yanapamantsik voluntäwan sirweqninkunapaq Jehovä imata sientinqanta musyanapaq?

bautizakushqa kaqkunaqa, tsëta rurë alläpa precisanqantam cuentachö katsiyänan. Llapan nunakunanöpis musyantsikmi Jehovä kamamanqantsikta, tsëmi pëpa kantsik. Peru Reynintsiktanö rikarnin pëllata sirwinapaq änikushqa y mandamanqantsikta cäsukushqaqa, Jehoväqa alläpa kushishqam sientikun (Prov. 23:15). Y llapan shonqunkunawan sirweqninkunapa jutinkunataqa imëka ‘juk libruman qellqaq’ cuentam, Jehoväqa imëpis qonqanqatsu.

⁸ Jehoväpa librunchö jutintsik süguinanta munarqa, pë munanqannömi imëpis kawanantsik. Malaquias ninqannömi Diosnintsikta imëpis respentanantsik, y jutinmanmi imëpis yarparänantsik. Juk cösaskunata o pitapis adorashqaqa, Jehoväqa jutintsiktam tsë librupita jorqarinqa y mananam imëyaqpis kawakita puëdishunnatsu (Ex. 32:33; Sal. 69:28).

⁹ Diosnintsikllatana sirwinapaq äniküqa, manam munanqanta ruranapaq änikillatsu ni bautizakillatsu. Porqui tsëkunataqa juk kutillam rurarintsik, y manam cada junaqtsu. Peru Jehovällatana sirwinapaq äninqantsikta y sirweqnin kanapaq bautizakunqantsiktaqa rikätsikuntsik, pë mandamanqantsiknö llapan junaqkuna kawarninmi (1 Pëd. 4:1, 2).

8, 9. Jehoväpa librunchö jutintsik süguinanta munarqa, ¿imatataq ruranantsik?

MANA ALLI RURĒKUNATAM CHIKINANTSİK

¹⁰ Pasaq kaq yachatsikichömi parlarqantsik Cainpaq, Salomonpaq y israelitakunapaq. Pëkunaqa “Jehovätam sirwī” nikarpis, manam llapan shonqunkunawantsu sirwiyarqan. ¿Imatataq pëkunapita yachakuntsik? Jehoväpa rasumpa sirweqnin kanqantsiktaqa rikätsikunantsik, alli kaq rurëkunata kuyarnin y mana alli kaq rurëkunata chikirninmi (Rom. 12:9). Jehoväpa librunchö jutintsik këkanqampaq Malaquias parlar ushariptinmi, Jehoväqa kënö nirqan: “Qamkunaqa yapëmi rikäyanki mana alli kaqta ruraq nunapita, alli kaqta ruraq nunaqa jukläya kanqanta; y Diosta mana sirweq nunapita, Diosta sirweq nunaqa jukläya kanqanta” (Mal. 3:18).

¹¹ Jina sirweqnin kanantsikpaq Jehovä akramanqantsikpitaqa, poqu cristiänu kanapaq kallpachakurninmi agradecikuntsik, y tsëtaqa wakinkunapis clärum rikäyanman (1 Tim. 4:15; Mat. 5:16). Tsëmi kënö tapukunantsik: “¿Wakinkunaqa cläruku rikäyan Dios mandakunqankunata cumplikanqäta? ¿Mëchö këkarpis y imë hörapis Jehoväpa testigun

10. ¿Imanötaq Diospa sirweqninkunaqa wakin nunakunapita jukläya kayanqanta rikätsikuyan?

11. ¿Imanirtaq cläru rikakunman Jehovällata sirwinqantsik?

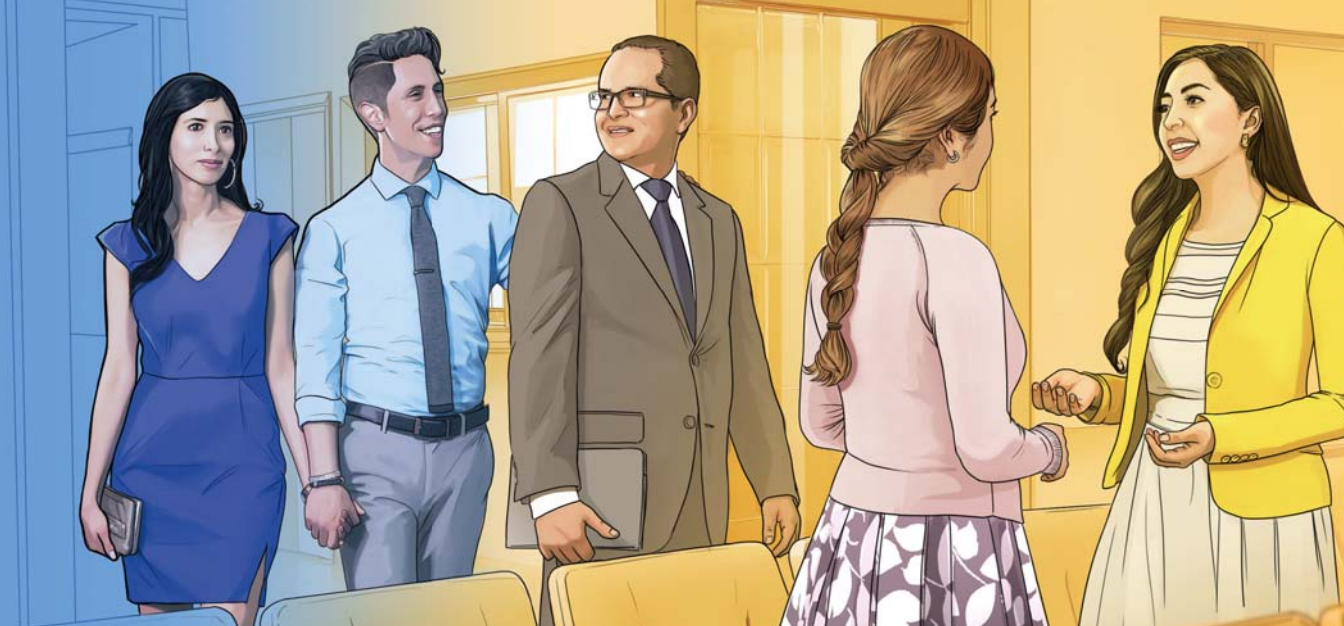


Ruranqantsikkunaqa, ¿cläruku rikätsikun
 Jehoväpa testigun kanqantsikta?
 (Rikäri 12 y 13 kaq pärrafukunata).

kanqäta musyatsiköku?”. Testigun kanqantsikta wi-
 llakita penqakushqaqa, Diosnintsikqa alläpachi lla-
 kibunman (Sal. 119:46; Ieyi Marcus 8:38).

¹² Peru wakin Testigukunaqa mana alli kanqanta
 musyëkarpis, ‘mana cäsukoq nunakuna’ rurayan-
 qantam qatayan, tsëmi pëkunapita jukläya kayan-
 qanqa rikakuntsu (1 Cor. 2:12). Diosta mana cä-
 sukoq nunakunata qateqkunaqa, masqa munënin-
 kunallatam puntaman churayan (Efes. 2:3). Tsëmi
 mätsika consëjukuna kutin kutin chaskikarnimpis,

12, 13. ¿Imanirtaq wakin Testigukunachöqa clärutsu rikakun Dios-
 pa sirweqnin kayanqan?



Jehoväta janan shonqulla sirweqkuna
rurayanqankunataqa ama qatishuntsu.

wakinqa Diosta mana sirweq nunakunanö vistikuyan y altsapäkuyan. Alläpa kichki röpata o cuerpunkunata munapätsikoq röpakunatam vistikuyan, y hasta reunionkunaman ëwayänampaqmi tsënö vistikuyan. Y wakinkunam, Diosta mana cäsukoq nunakunanö aqtsankunata feyu rutukuyan, y alläpa feyu naqtsakuyan (1 Tim. 2:9, 10). Tsëmi Dios ta mana sirweq nunakunawan juntakäyaptinga, clärutsu rikakun Diospa sirweqninkuna kayanqanqa (Sant. 4:4).

¹³ Jina wakin Testigukunaqa, Diosta mana cäsukoq nunakunatam portakininkunachö qatiyan.

Tsätaqa rikätsikuyan alläpa lluta tushurnin, melanëpaq portakurnin, wakinkuna rikäyänampaq mana combiëneq fötunkunata Internetman churarnin y mana combiëneq kaqta Internetpa qellqarninmi. Tsëta rurarninqa, Diosta mana cäsukoq nunakunannö pensayanqantam rikätsikuyan. Tsënö cristiänukunaqa alläpa jutsata mana rurëkarpis, Diosnintsik munanqannö kawayänampaq kallpachakoqkunapaqqa mana alli ejemplum kayan (leyi 1 Pëdru 2: 11, 12).

¹⁴ Diosta mana cäsukoq nunakunaqa, ‘jutsasapa ëtsapa munëninta y nawi rikanqankunatam’ mas precisaqpaq churanata munayan, jina ‘kapamanqantsikkunapita gälakunatam’ munayan (1 Juan 2:16). Peru noqantsikqa Jehoväpa sirweqninmi kantsik. Tsëmi pëqa mandamantsik “chikinqan rurëkunata y mana cäsukoq nunakunapa mana alli munënikunata melanänapaq, y kanan witsan [...] alli juiciuwan, alli kaqta rurar y llapan shonquwan Diosta sirwirnin” kawanapaq (Tïtu 2:12). Tsëmi parlakunqantsikchö, mikunqantsikchö, upunqantsikchö, vistikunqantsikchö, altsapäkunqantsikchö y trabajanqantsikchöpis cläru rikäyänan Jehoväpa sirweqnin kanqantsikta (leyi 1 Corintius 10:31, 32).

14. ¿Imatataq ruranantsik Jehovëwan amïgu kanqantsik mana ushakärinampaq?

SHONQUPITA PATSĒMI KUYANAKUNANTSİK

¹⁵ Jina cristiänu mayintsikkunata shumaq tratar-ninmi, Jehoväwan amïgu kanqantsikpita agradecïdu kanqantsiktaqa rikätsikuntsik. Pëkunapis Jehovä-pa sirweqninkunam kayan. Tsëta cuentachö katsir-qa, imëpis shumaq y kuyëpam tratashun (1 Tes. 5:15). Jesusmi qateqninkunata kënö nirqan: “Këta rurayaptikim llapankuna musyayanqa qateqnïkuna kayanqëkita, jukniki juknikikuna kuyanakuyaptiki” (Juan 13:35).

¹⁶ Cristiänu mayintsikkunata shumaq tratanantsik precisanqanta entiendirinapaq, Diospa unë sirweq-ninkuna templuchö utilizäyanqan cösaskunaman pensarishun. Tsë cösaskunaqa Jehoväta adorayä-nampaqmi rakishqa karqan, tsëmi pëta adorayänan-llapaq utilizäyaq. Moises qellqanqan Leychömi cläru willakoq imanö cuidayänampaq kaqta, y mana alli utilizaq kaqkunataqa wanutsiyänampaqmi manda-koq (Nüm. 1:50, 51). Rikärinqantsiknöpis, Jeho-väqa tsë cösaskunata cuidayänantam munarqan. Tsë cösaskunatapis cuidëkarqa, ¿manatsuraq lla-pan shonqunkunawan sirweqninkunatanäqa masraq

15. ¿Imanirtaq cristiänu mayintsikkunataqa shumaq y kuyëpa tra-tashwan?

16. ¿Imanötaq musyantsik sirweqninkunata Jehovä alläpa cuidan-qanta?

cuidanqa? Awmi, tsëmi juk kutichö sirweqninkunata kënö nirqan: “Qamkunata yatayäshoqnikipikunafa, nawi niñätam yatëkäyämün” (Zac. 2:8).

¹⁷ Malaquiasqa nirqan, Jehoväqa sirweqninkunana rurayanqankunata rikarëkanqanta y juntakar-nin shumaq parlakuyanqanta wiyëkanqantam (Mal. 3:16). Jehoväqa ‘kikipa kaqkunata’ alleqmi reqin (2 Tim. 2:19). Pëqa llapan ninqantsikkunata y ruranqantsikkunatam cuentachö katsin (Heb. 4:13). Jehoväqa cristiänu mayintsikkunata perdonanqantsikta, shumaq chashinqantsikta y kuyarnin shumaq yanapanqantsiktaqa rikëkämunmi, jina mana alli tratëkanqantsiktapis rikëkämunmi (Heb. 13:16; 1 Pëd. 4:8, 9).

“JEHOVÄQA MANAM MARKANTA JAQIRINQATSU”

¹⁸ Sirweqnin kanapaq Diosnintsik akramanqantsikpitaqa, alläpa agradecidum këkantsik. Tsëmi Jehovällatana sirwinapaq änukurquntsik. Jina “mana alli y llutan ruraq nunakunachö” kawarnimpis, “culpanaq y jutsannaq” kanqantsikta nunakunana rikäyänantam munantsik, y alli portakinintsik

17. ¿Ima ruranqantsikkunatatataq Jehovä rikëkämun?

18. Sirweqnin kanapaq Jehovä akramanqantsikpitaqa, ¿imanötaq agradecidu kanqantsikta rikätsikuntsik?

‘aktsi cuenta’ cläru rikakunantam munantsik (Filip. 2:15). Mana alli rurëkunataqa chipyëpam chikinantsik (Sant. 4:7). Y cristiänu mayintsikkunatam kuyanantsik y respetanantsik, porqui pëkunapis Jehoväpa sirweqninkunam kayan (Rom. 12:10).

¹⁹ Bibliam kënö nimantsik: “Jhoväqa manam markanta jaqirinqatsu” (Sal. 94:14). Biblia tsë-nö ninqanqa rikätsimantsik, imëka pasakuptimpis Diosnintsik mana jaqimänapaq kaqtam, y manam ni wanïpis Diosnintsik kuyamänataqa michäkunqatsu (Rom. 8:38, 39). “Porqui kawarqa, Jehoväpaqmi kawantsik, y wanurqa, Jehoväpaqmi wanuntsik. Tsëmi kawarpis o wanurpis, Jehoväpa kantsik” (Rom. 14:8). Alläpam shuyarëkantsik sirweqninkunata Jehovä kawaritsimunanan junaqtaqa (Mat. 22:32). Rasumpa kaqchöqa, kanan witsampis mëtsika bendicionkunatam chaskikantsik. Biblia ninqannöpis, “Jhovä Diosta adoraq nunakunaqa alläpa kushishqam sientikuyan”, porqui pëkunatam sirweqninkuna kayänampaq akrashqa (Sal. 33:12).

19. ¿Imanötaq Jehoväqa sirweqninkunata bendecin?

Llapan nunakunata ankupäshun

DIOSPITA yachatsikuyänampaq qateqninkunata Jesus mandarinqa, musyarqanmi wakin nunakunaqa mana chaskikuyänampaq kaqta (Lüc. 10:3, 5, 6). Y kanampis yachatsikoq yarqushqaqa, wakin nunakunaqa mana allipam tratamantsik o hasta maqamënintsiktapis munayan. Nunakuna tsënö kayaptinqa, höraqa ankupäkoq (kuyapäkoq) këqa manam fäciltsu kanman.

Ankupäkoq nunaqa, wakinkuna imata wanayanqanta y imakunapa pasëkäyanqantam cuentachö katsin, tsëmi yanapëta procuran. Ankupäkoq mana karqa manam gänas gänastu nunakunata Diospita yachatsishun, y manam shonqunkunamampis chäshuntsu. Tsëmi nina mana upinampaq mas yamtata churapaqnöpis, ankupäkoq kanapaq mas kallpachakunantsik. Tsënöpam imëpis gänas gänaslla yachatsikushun (1 Tes. 5:19).

Peru höraqa manam fäciltsu ankupäkoq këqa. Tsëqa, ¿imaraq yanapamäshun mas ankupäkoq kanapaq? Tsëpaqqa yachakurishun, Jehoväpita, Jesuspita y apostol Pablupita.

JEHOVÄNÖ ANKUPÄKOQ KASHUN

Jehoväqa mëtsika waranqa watakunapa pëpaq alläpa mana allikunata parlëkäyaptimpis, “mana agradecikoqkunata y allä-

pa mana alli” nunakunataqa anukupëkanllam (Lüc. 6:35). Y anukupäkoq kanqantaqa rikätsikun pacienciakoq karninmi, porqui Pëqa munan “tukiläya nunakuna” salvakuyänantam (1 Tim. 2: 3, 4). Mana alli rurëkunata alläpa chikirnimpis, nunakunataqa alläpam valoran y manam ushakäyänanta munantsu (2 Pëd. 3:9).

Jehoväqa musyanmi mana creikoq kaqkunataqa Satanas engañashqa kanqanta (2 Cor. 4:3, 4). Wakinkunataqa wamra kayanqampita patsëmi mana kaqkunata Diospita creitsiyashqa, tsëmi Biblia ninqanman creiyänampaqqa fäciltsu. Peru Jehoväqa pëkunata yanapëtam munan. ¿Imanötaq musyantsik yanapëta munanqanta?

Ninivi markachö tärashqa nunakunaman pensarishun. Pëkunataqa alläpa mana allikunata ruraqmi kayarqan. Peru tsënö kayaptimpis, Jehoväqa kënömi Jonasta nirqan: “¿Manaku noqaqa llakipäman Ninivi jatun markachö täraqkunata, pachak ishkë chunka waranqapitapis (120.000) mas tsëchö täraqkunata, derëcha kaq makinkunapita izquierda kaq makinkuna imachö jukläya kanqanta mana musyaqkunata[?]” (Jon. 4:11). Jehoväqa musyarqanmi tsë nunakunaqa pëpita mana wiyashqa kayanqanta. Tsëmi anukupäkoq karnin, ushakätsita pensëkanqanta willakunampaq Jonasta mandarqan.

Noqantsikpis Jehovänöllum nunakunataqa alläpa precisaqpaq churantsik. Tsëmi Jehoväpa testigun mana tikrayänan kaptimepis, Diospita yachatsishqa wiyamaqnintsik kaqkunataqa yanapëta procurantsik.



Juk nuna qallananchö wiyakïta mana munaptinga, ama pensashuntsu imëpis manana wiyakunampaq kaqtaqa

Nunakunaqa imëka problëmakunapam pasarëkäyan, y tiempuwanqa hasta Diospita wiyakïtapis munariyanmanmi

JESUSNÖ ANKUPÄKOQ KASHUN

Jesuspis Teytannöllum nunakunataqa anku-parqan. Bibliam pëpaq kënö nin: “Mëtsikaq nunakunata rikëkurmi alläpa anku-parqan, porqui mitseqninnaq üshakunanömi sufritsir ushashqa y ramakashqa këkäyarqan” (Mat. 9:36). Jesusqa, imanir tsënö këkäyanqantam cuentata qokurirqan. Tsë nunakunataqa, pushakoq religiösukunam alläpa mana alli tratashqa kayarqan y mana rasumpa kaqkunatam yachatsishqa kayarqan. Peru Jesusqa, problëmakunapa pasarnin wakinkuna qateqnin mana tikrayänampaq kaqta musyëkarnimpis, ‘imëkakunatam yachatsir qallëkurqan’ (Mar. 4:1-9).

Jesusnöllum noqantsikpis ruranantsik. Diospita yachatsikushqa nunakuna mana chaskikuyaptinga, imanir wiyakïta mana munayanqanmanmi pensanantsik. ¿Imanirtaq wakinku-



Diospita yachakita
munaqkunataqa
ashikantsikllam



Jehoväpita yachatsikurnin
s'iguishqaqa, tiempuwanqa
wakin nunakunaqa wiyakitam
munariyanqa

naqa yachatsikunqantsikta chaskikita munayanmantsu? Itsa rikayashqa wakin religiösukuna mana alli portakoqta, o Testigukunapaq imëka mana allikunata willapayashqa. O wakinkunaqa, itsa vecinunkuna o familiankuna pekunapita burlakuyänanta mantsakuyan.

Y wakinkunaqa itsa mana alli tratamashwan, imëka mana allikunapa pasashqa karnin. Kim jutiyuq misionëram kënö nir willakun: “Yachatsikuyanqä juk markachöqa, guërra kashqa kaptinmi nunakuna alläpa sufriyashqa y imëkankunata oqrayashqa. Y imëllapis alli kawakï kanampaq kaqtaqa manam shuyaräyantsu. Tsëmi imapitapis raslla piñakuyan y manam pimampis confiakuyantsu. Tsë markachöqa, Diospita wiyakita mana munaqkunataqa seguïdum tariyã, y juk kutinäqa yachatsikikaptimi maqayämarqan”.

¿Imatataq Kimqa ruran ankupäkoq (kuyapäkoq) kēta mana jaqinampaq? Kēnömi willakun: “Nunakuna mana alli tratayä-maptinqa, Proverbius 19:11 textuchö kēnö ninqantam yarpēta procurä: ‘Alli pensēta yachaq nunaqa manam rasllaqa piñakun-tsu’. Tsē nunakuna imakunapa pasēkanqanman pensanqämi, ankupäkoq kanäpaq yanapaman. Jinamampis, manam llapan nunakunatsu mana alli tratakoqqa kayan. Tsē markachöqa, wa-kin nunakunaqa Bibliapita yachatseq kutiyapti shumaqmi chas-kiyäman”.

Tsämi noqantsikpis kēnö tapukunantsik: “Testigukunapaq ku-tin kutin mana allikunata parlapäyämashqa kaptinqa, ¿noqa-qa chaskikümantsuraq karqan Testigukuna parlapäyämaptin?”. Itsa yachatsinqantsik nunakuna pasayanqampa pasashqa kar-ninqa, noqantsikpis pēkunanölla mana allipa tratashwan kar-qan, y ankupämänatachi wanashwan karqan. Jesusmi kēnö mandamantsik: “Imanömi nunakuna tratayäshunēkita muna-yanki, tsēnölla qamkunapis pēkunata tratayē”. Tsēta yarpan-qantsikmi yanapamäshun, mana alli tratamaqnintsikkunata shumaq tratanapaq (Mat. 7:12).

PABLUNÖ ANKUPÄKOQ KASHUN

Apostol Pabluqa, manam qonqarqantsu Diospa sirweqnin ma-naraq tikrarnin imanö nuna kashqa kanqanta, tsēmi pasēpa chi-keqninkunatapis ankuparqan. Kēnömi nirqan: “Puntata Diosta ofendeq, markanta chikir imēkata ruraq y mana respetakoq nuna kashqa kaptipis [...] ankupämarqanmi, porqui noqaqa mana

musyar y mana markäkïyoq karmi tsëkunata ruraraqä” (1 Tim. 1:13). Pabluqa manam qonqarqantsu Jehoväwan Jesus ankupäyanqantaqa. Itsa yachatsikunqanta mana chaskikoq nunakuna imanö portakuyanqan yarpätseq, pë imanö kashqa kanqanta.

Höraqa, mana alli yachatsikikunaman alläpa creeq nunakunatam Pabluqa yachatsikunqanchö tareq. Peru ¿imatataq ruraq? Hëchus 17:16 textum kënö nin: “Atënas markachö Pablu shuyarëkar[mi], [...] mëtsika imäginkunawan junta kanqanta rikärir shonqunchö piñakur llakikurqan”. Peru Pabluqa, tsë rikanqan cösaskunatam utilizarqan Diospita shumaq yachatsikunampaq (Hëch. 17:22, 23). Pabluqa imanö kayanqanta y imakunaman creiyanqanta cuentaman churarmi, wakinllapis salvakuyänanta munarnin tukïnöpa yachatsikurqan (1 Cor. 9:20-23).

Yachatsikunqantsikchö mana alli tratamashqa o mana alli yachatsikikunaman chipyëpa creeqkunata tarirqa, apostol Pablu nömi ruranantsik. Imakunaman creiyanqanta cuentaman churëkurmi, Diosnintsik änikunqampita yacharatsinantsik (Is. 52:7). Dorothy jutiyöq panim kënö nin: “Mëtsika nunakunatam yachatsiyashqa Diosqa alläpa feyupa castigakunqanta. Tsëmi pëkunawan parlarqa, puntataqa Diosman creinqampitaraq felicitäri. Tsëpitanam Bibliawan rikäratsi Jehoväqa alläpa kuyakoq kanqanta y shamoq tiempuchö ruramunampaq kaqkunatapis”.

“**MANA ALLITA, ALLI KAQWAN VENCIRNIN SÏGUI**”

Kë “ushanan junaqkunachöqa”, tiempu pasanqanmannömi nunakunaqa mas mana alli tikrayanqa (2 Tim. 3:1, 13). Peru

nunakuna tsënö kayanqampitaqa, manam ankupäkoq (kuyapäkoq) këta o kushishqa yachatsikita jaqirinantsiktsu. Jehovämi kallpata qomantsik “mana allita, alli kaqwan” vencir süguinapaq (Rom. 12:21). Jëssica jutiyoq precursöram kënö nin: “Yachatsikoq ëwarninqa Testigukunata chikeq y Diospa willakininkunata wiyakita mana munaq orgüllösu nunakunatam seguïdu tari. Y mana alli tratamashqaqa rasllam piñakurishwan. Tsëmi parlapar qallapti pipis mana alli tratamaptinqa, shonqüllachö Jehoväman mañakuri tsë nunata shumaq yacharatsinäpaq. Tsënöpam mana alli tratamanqanmanqa pensänatsu, sinöqa imanö yanapanäpaq kaqmanmi”.

Jina yachatsikoq yarqushqa yanaqintsikta mana alli tratayaptin yanapanapaqpis listum këkänantsik. Jëssicam kënö nin: “Yanaqita o noqata mana alli tratayämaptinqa, manam pasakunqanmanqa alläpa pensänatsu. Tsëpa rantinqa, alli sientikuyänäpaqmi juk cösaskunapita o Diospita yachatsiki alläpa yanapakunqanta parlëta procurä”.

Jehoväqa pëpita yachatsikurnin imëka mana allikunapa pasanqantsiktaqa alleqmi musyan, y alläpam kushikun nunakunata ankupashqa (Lüc. 6:36). Tsënö kaptimpis, Diosnintsikqa manam nunakunata imëyaqpis ankuparllaqa kakikanqatsü. Pëqa musyannam, mana wiyakoq kaqkunata imë ushakätsinampaq kaqta. Peru tsëta manaraq ruramunqanyaqqa, alläpam precisan nunakunata yachatsirnin süguinantsik (2 Tim. 4:2). Tsënö këkaptinqa, imëpis gänas gänaslla yachatsikushun y llaipan nunakunata ankupäshun.



¿Imanötaq Bibliapita yachakushwan

yanapamänapaq y gustamänapaq?

ISRAEL naciontam Josuëqa Dios änikushqan Patsaman diriginan karqan. Peru tsëta rurananqa manam fäciltsu kanan karqan. Tsënö kaptimpis, Jehoväqa allı yarqapakunampaq kaqtam nirqan y valienti kanampaqmi animarirqan. Y Leyta cada junaq leyinampaq y ninqanmannö ruranampaqmi mandarqan. Tsëkunata ruraptinqa, llapan ruranqankunam allı yarqunan karqan (Jos. 1:7, 8).

Kë “ushanan junaqkunachöqa alläpa mana allı tiempukunachömi’ kawëkantsik, tsëmi llapantsikpis imëka mana allıkunapa pasantsik (2 Tim. 3:1). Peru Josuëta Jehovä ninqannö Bibliata cada junaq leyirninqa, llapan ruranqantsikkunam allı yarqunqa y imëka problëmakuna kaptimpis allım tsarakushun.

Bibliapita yachakı alläpa precisaq

kaptimpis, manam llapantsiktatsu gustamantsik. Y wakinintsikqa manam imanö yachakunapaq kaqta musyantsiktsu. Tsëqa, ¿imataraq rurashwan Bibliapita yachakunqantsik yanapamänapaq y gustamänapaq? Tsëpaqqa “Këkunata rurë” nishqan recuadruchömi atska yanapakikunata tarinki.

Salmus libruta qellqaqmi kënö nirqan: “Mandamientiki ninqannö kawanäpaq yanapamë, porqui mandakunqëkita cäsukurmi kushishqa sientikü” (Sal. 119:35). Noqantsikpis Diospa Palabrampitaqa kushishqa yachakita puëdintsikmi. Yachakunqantsikmannömi precisAQ yachatsikikunata tarishun.

Noqantsikqa manam Josuënötsu precisAQ carguta chaskishun, peru imëka problëmakunapam pasashun y tsëchöqa alleqmi tsarakunantsik. Tsëmi Josuë ruranqannö, Diospa Palabrampita alleq yachakunantsik y ninqankunata cäsukunantsik. Tsëta rurashqaqa, llapan ruranqantsikmi alli yarqapamëshun.

KËKUNATA RURË



Manaraq yachakur Diosman mañakï. Llapanta puëdeq Diosnintsikpa pensëninmi Bibliachöqa këkan, y biennintsikpaqmi tsë willakikunataqa qellqatsimushqa. Tsëmi Biblia ninqanta entien dinapaq, yachakunqantsikta yarpänapaq y ninqannö kawanapaqqa, Diosman mañakunantsikraq alläpa precisan (Esd. 7:10).



Leyinqëki höra tapukikunata ruraki. Bibliata o publicacionkunata leyinqëki höra kënö tapuki: “¿Imatataq Jehoväpita yachatsiman? ¿Imatataq Diospa Gobiernumpita yachatsiman? ¿Imanötaq wakin nunakunata yanapanäpaq utilizäman?”.



Yachakunqëkiman pensë. Leyikanqëki höra këkunaman pensë: “¿Imanötaq sientikü këkunata yachakur? ¿Imanirtaq tsënö sientikü? ¿Imanötaq unë yanapamanman karqan? ¿Imanötaq kanan yanapaman? ¿Imanötaq shamoq tiempuchö yanapamanqa? ¿Imanötaq Bibliapa consëjunkunata y allikunata ruranäpaq willakikunata cäsüküman?” (Job 23:5; Sal. 49:3). Jina kënö pensë: “¿Puëdiku entienditsikita Jehovä imanir wakin rurëkunata michäkunqanta, y consëjunkunata mana cäsüküqa imaman chätsikunqanta?” (Deut. 32:28, 29).



Tsëchö këkaqnö leyi. Bibliapa willakïninkunata leyirqa tsëchö këkaqnömi leyinantsik. Josëta wawqinkuna rantikuyanqan junaq ima pasakunqanman pensë (Gen. 37:18-28). Tsëchö llapan pasëkanqanta rikëkaqnö y wiyëkaqnö leyi, y nïkur kënö tapuki: “¿Imatataq pensëkäyan? ¿Imanötaq këkäyan?”. Tsëkunaman shumaq pensarin leyirqa, tsëchö këkaqnömi sientikunki, y yachakunqëkipis masmi yanapashunki.



Yachakunapaq yanapakikunata utilizä. Maslla yachakunapaqqa mätsika yanapakikunam kan. Idiömëkichö ima publicacionkuna kanqanta musyëta procurë, tsëtaqa tarinki Internet päginachö kar o imprimishqa publicacionkunachömi. Y tsëkunata utilizëta yachakunëkipaqqa amamantsakitsu yanapakita ashita. *Índice de las publicaciones Watch Tower y Jehoväpa testigunkuna yanapakita ashinapaq* nishqan librukunachömi, atska yanapakikunata tarinki y Bibliapa atska versiculunkunatam alleq entiendinki. Jina *Diospa Palabrampita yachakunapaq yanapakikuna* neq follëtuchöqa, unë markakuna mëchö këkäyanqanta, imapis imë pasakunqanta, Biblia parlanqan pësukuna y medidakuna kanan witsan ëka kanqanta y maskunatam yachakunki.

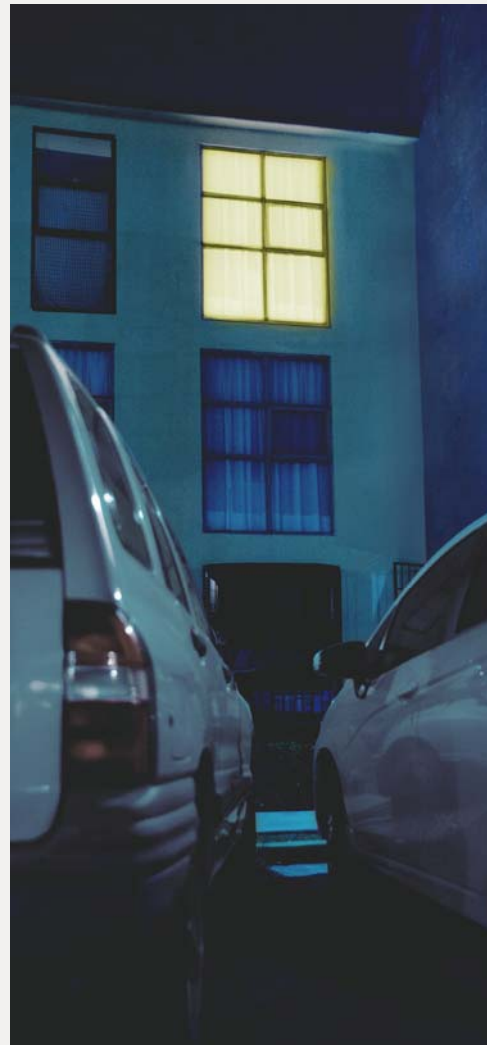


Mas precisaq kaqkunata yarpëta procurë. Tsëmi yanapashunki yachakunqëkita yarpänëkipaq. Y mas alliaq kanqa yachakunqëkipita wakinkunata parlanqëkim. Tsëmi, “¿puëdïmanku Diospita yachatsikunqächö yachakunqäpita parlakurita?” nir tapunëki. Tsëta rurarqa mas precisaq kaq yachatsikikunatam yarpanki, y wakinkunata yanapanëkipaqpis utilizëta puëdinkim.

Mana casädu këkar juk wawqiwän juk pani juk wayillachö warashqa kayaptinqa, ¿jutsata rurashqa kayanqantaku rikätsikun? ¿Precisanku anciänukuna qayatsiyänan?

■ Awmi. Rakcha ruräkunata rurayashqa kayanqantata pruëbakuna cläru rikätsikuptinqa, anciänukunam patsätsiyänan qayatsiyänampaq (1 Cor. 6:18).

Congregacionnimpita anciänukunam alleq rikäyänan, qayatsiyänan precisanqanta o mana precisanqantapis. Tsëpaqqa kë tapukükunatam contestayänan: ¿imanötaq tratanakuyaq? ¿Tsë asuntupaq consëjuta chaskiyarqannaku? ¿Imanirtaq tsë wayillachö



waräyashqa? ¿Willanakuyarqanku juntu queda-kuyänampaq? ¿Imarëkurpis ëwakita mana puë-dirku quedakurqan, y precisarqanku tsëchö quedakunan? (Ecl. 9:11). ¿Juk cuartullachöku punuyarqan? Manam llapan cäsutsu igual-lla kayan, tsëmi anciänukunaqa maskunataraq alleq rikäyënan.

Jutsata rurashqa kayanqanta o mana rurashqa kayanqanta rikätsikoq pruëbakunata alleq rikärirninmi, anciänukunaqa patsätsiyanqa qayatsiyänampaq o mana qayatsiyänampaq kaqtapis.



Kë revistata y wakin publicacionkunataqa grätisllam jorqëta puëdinki jw.org/que nishqan päginapita



*Jina Mushoq Patsachö
Kawaqkunapaq Diospa
Palabran Mateu-Revelacion
Bibliatapis tsë päginachö
leyita puëdinkim*

Kë cödiguan yëki o jw.org/que neqta qellqari



wip18.07-QUN
180515